

תפ"ח 45473/08/16 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי בירושלים

תפ"ח 45473-08-16

לפני כב' השופט רפי כרמל, אב"ד

כב' השופט כרמי מוסק

כב' השופטת שירלי רנר

המאשימה

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

הנאשם

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד גיורא זילברשטיין

הכרעת דין

השופט ר' כרמל, אב"ד:

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת רצח, לפי סעיף 300(א)(2) **לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "החוק")**, נשיאת נשק, עבירה לפי סעיף 144(ב) לחוק והחזקת נשק - עבירה לפי סעיף 144(א) לחוק. נטען כי הנאשם ומחמוד חג'אג' (להלן: "המנוח") הנם קרובי משפחה. בין השניים היה סכסוך קודם, זאת על רקע הירצחו של אביו של הנאשם בשנת 2014. יובהר כבר עתה כי טענת הנאשם, כפי שבאה לידי ביטוי במהלך ההליך, הנה כי המנוח ובני משפחתו הם שגרמו למותו של אביו של הנאשם. נטען כי בסמוך לחודש מרץ 2016, הגיע לידי הנאשם אקדח מסוג ברטה ותת מקלע מסוג סקורפיון וכן תחמושת לכלי נשק אלה ורימוני גז, והנאשם החזיק את כלי הנשק ורימוני הגז בתיק בביתו. ביום 5/8/16, נהג הנאשם ברכב שכור שהיה שייך לאחיו, מ"ק, מסוג מאזדה 3, כאשר התיק וכלי הנשק נמצאים במכונית. באותה עת נהג המנוח ברכבו מסוג פולקסוואגן ביחד עם בתו בת השנתיים. בסמוך לביתו של המנוח ברחוב סאוויח נפגשו השניים, האחד מול השני, ועצרו זה מול זה. נטען כי בשלב, עובר לשלב בו הנאשם והמנוח עמדו זה מול זה, גמלה בליבו של הנאשם החלטה להמית את המנוח, על כן הנאשם הוציא את כלי הנשק מהתיק, ביד אחת החזיק את תת המקלע ואת האקדח נשא במכנסיו באזור המותן. הנאשם ירד מרכבו, והחל לירות ממרחק של מטרים ספורים באמצעות תת המקלע לכיוון המנוח, כשהמנוח עדיין ברכבו ביחד עם בתו. המנוח יצא מרכבו והחל לנוס, אולם נטען כי הנאשם רדף אחריו תוך שהוא ממשיך לירות לעברו ופוגע בו. המנוח ניסה להסתתר מאחורי רכב, אולם הנאשם הגיע לכיוונו, המשיך לירות בו מטווח קצר באמצעות תת המקלע. המנוח ניסה לברוח, אולם התמוטט. נטען כי הנאשם ירה במנוח כעשרים כדורים מתת המקלע, ולאחר שאזלה התחמושת בתת המקלע, הוציא הנאשם את האקדח וירה במנוח מספר כדורים, ולאחר מכן צעק: **"נקמתי את הנקמה של אבי"**. בהמשך, הנאשם נכנס לרכבו ונמלט מהמקום, כאשר בדרכו השליך את כלי הנשק במקום שאינו ידוע, ונעצר לאחר כחצי שעה. לגופו של

עמוד 1

המנוח חדרו 15 קלעים במקומות שונים, הוא נפצע באורח אנוש, ונפטר לאחר מספר שעות.

2. הנאשם לא מסר תשובה לכתב האישום, אלא נמסרה כפירה כללית. ההסבר לכך, על פי הודעה מטעם הסנגור (מיום 12/6/17), הנה כי על פי חוות דעת של מומחה מטעם ההגנה, הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין, אינו מסוגל לייפות את כוחם של עורכי דינו, ועל כן אינו מסוגל לאשר את כתב האישום. מטעם הנאשם הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית של פרופ' עמיחי לוי, אשר מסקנתו היא: **"מנקודת מבט פסיכיאטרית מר מ"ק איננו מסוגל לעמוד לדין"**. (יצוין כי פרופ' לוי מציין בחוות דעתו כי אינו מתייחס לכשירות לעמוד לדין, אלא למשמעויות ולהיבטים הפסיכיאטריים, דהיינו היכולת לעמוד לדין מנקודת מבט פסיכיאטרית). מנגד, הומצאה חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי לפיה הנאשם כשיר לעמוד לדין, מבין את מהות המיוחס לו ומסוגל לשתף פעולה עם עורך דינו, ובעת ביצוע המעשים הוא לא היה שרוי במצב פסיכוטי, ידע להבדיל בין מותר לאסור, היה מסוגל להימנע ממעשיו, והיה אחראי למעשיו.

3. יוער בשלב זה כי במהלך שמיעת הראיות הנאשם העיד. באשר לאירוע טען כי אכן הוא והמנוח נפגשו בנוסעם איש אל מול רעהו. לגרסתו, המנוח קילל אותו, יצא ממכוניתו, רץ לכיוונו, הנאשם היה "מסטול", הוא ראה שהמנוח הוציא מחגורתו סכין או נשק. מדובר בבן אדם שרצח את אביו בדם קר וכל הזמן רדף אחרי הנאשם וביקש להורגו, ועל כן הנאשם הוציא את נשקו, שהיה עמו לצרכי הגנתו, וירה לכיוונו של המנוח, שנפל על הרצפה, אך הנאשם לא ביקש להרוג אותו, והוא נמלט מהמקום.

הנאשם, בסיכומיו, מאשר כי הודה, הן בחקירותיו במשטרה והן בעדותו בבית המשפט, כי ירה במנוח ואין חולק כי אותן יריות גרמו למותו של המנוח. יחד עם זאת נטען כי **"מאחורי הרובד הגלוי של מעשה זה, מסתתרים מספר רבדים סמויים אשר בכוחם להעמיד לנאשם הגנות שונות"** (סעיף 2 לסיכומי הנאשם). במסגרת זו נטען לספק בדבר כשירותו הדיונית של הנאשם ועל-כן יש להורות על הפסקת ההליכים נגדו. נטען, לחלופין, לקיומה של הגנה עצמית, לא ניתן להרשיע הנאשם בעבירת רצח מאחר שלא הוכח יסוד העדר קנטור ולצד זאת, כך נטען, הוכח קיומו של קנטור מתמשך וממש לפני האירוע, וכן, לא הוכחו יסודות ההכנה וההחלטה להמית. בנוסף, נטען לקיומה של הגנת השכרות. בנוסף, ולחלופין, נטען כי הנאשם סבל מהתעללות מתמשכת מצד המנוח ומשפחתו ומכוח זאת הנו זכאי ליהנות מענישה מופחתת הקבועה בסעיף 300 א(ג) לחוק העונשין. לחלופין, נסיבות ההגנה העצמית חורגות במידה מועטת מתחום הסבירות ועל-כן הוא זכאי להגנה על פי הוראות סעיף 300 א(ב) לחוק העונשין, ולחלופי חלופין - הנאשם זכאי לענישה מופחתת לפי הוראות סעיף 300 א(א) לחוק העונשין. עוד נטען: **"הרפורמה לעניין עבירות ההמתה חלה בעניינו של הנאשם והוא זכאי ליהנות מהענישה המופחתת בהתאם לחוק החדש"**.

באשר למצבו הנפשי של הנאשם, העידו לפנינו שני מומחים. יתר טענות ההגנה, בעיקרן, מצריכות הכרעה בעניינים עובדתיים ובהתאם להכרעה לעניין המצב הנפשי ייקבע גורלן של אותן טענות.

יוסף ויובהר בשלב זה כי אין מקום להידרש לטענה לפיה המנוח "נעץ את הסכין" בגופו של אביו של הנאשם (סעיף 9 לסיכומי הנאשם). אמנם לא התבקש לקבוע מסמרות בנושא זה, אולם התבקש להידרש לכך, ובא פירוט של עדויות האמורות להוביל למסקנה כזו. אותו אירוע של מות אביו של הנאשם, אכן עומד ברקע לאירועים נשוא תיק זה, אולם אין מקום להידרש לראיות - טענות הנוגעות לאותו אירוע ולאחראים לו, במסגרת תיק זה. אם אכן כך היה הדבר, אם לאו, יש לבחון את מעשי הנאשם והתנהגותו על רקע העובדות הנטענות בכתב האישום. שאלה אחרת היא האם כטענת הנאשם בסיכומיו (סעיף 18) "החשיפה למות האב השפיעה עמוקות על הנאשם, החלה הדרדרות נפשית במצבו והיוותה את תחילתו של הקנטור ומעשה ההתעללות מצד המנוח כלפי הנאשם".

4. מטעם המאשימה העידו עוברי אורח, שוטרים, ובני משפחתו של הנאשם. מטעם הנאשם העידו הנאשם, בני משפחה ואחרים. כמו כן העידו פרופ' עמיחי לוי וד"ר רסקין סרגיי, לעניין מצבו הנפשי של הנאשם. לאור עדות הנאשם וגרסתו, להבדיל מההודעה שבאה במסגרת הכפירה הכללית לכתב האישום, מוצגים רבים (שהוגשו בהסכמה) - אינם רלבנטיים.

שאלת המצב הנפשי של הנאשם

5. פרופ' עמיחי לוי, מטעם ההגנה, בדק את הנאשם במקום מעצרו ביום 21/2/17. הבדיקה ארכה פחות משעה. הוסבר כי הנאשם לא היה מסוגל לשתף פעולה כראוי בבדיקה, ולא היה ניתן להתקדם מעבר מה שהתאפשר. בחוות דעתו מפורט, בין היתר, כי רמתו הקוגניטיבית של הנאשם נמצאה גרועה עד מאוד, וכן לא ידע פרטים כגון מהו היום בשבוע, באיזה חודש אנו נמצאים, מספר הילדים במשפחתו, לא הבין את תפקידו של המומחה ובמה הוא מואשם. עוד מפורט בחוות הדעת כי התגלו אצל הנאשם הפרעות קשות בתוכן החשיבה, עד לרמה של מחשבות שווא. הנאשם טען לפני המומחה שאביו חי, הוא בא לבקרו בכלא ועכשיו אביו בעבודה וישוב לבקרו. במהלך השיחה בין השניים היו אצל הנאשם "פריצות ספונטניות לגבי אביו", כגון שאביו ביקש ממנו כוס מים, כגון שאביו ראה את המומחה בבית הכלא, מתאר שאף המנוח בחיים, והמנוח אף מגיע אליו בכל לילה עם סכין בידו. כלומר קיימות מחשבות שווא ותחושות שווא. המומחה מציין בחוות דעתו כי הנאשם לוקה באפיזודה דיכאונית חמורה עם סימפטומים פסיכיאטריים. התגלתה אצל הנאשם, באשר ליכולת הבנה ראויה של ההליך המשפטי פגיעה קוגניטיבית קשה, הוא אינו מבין את ההליך המשפטי, מהו תפקידם של השופטים, תפקיד הפרקליטים, תפקיד העדים, מהו חומר הראיות, כיצד אלה משתלבים יחדיו, ואף לא ניתן להסביר לו דברים אלו עקב מצבו. הנאשם אינו מסוגל לעקוב כראוי אחר התפתחות ההליך המשפטי, אינו מסוגל

להבין את מהות האשמה נגדו, קיימים לו קשיי הבנה משמעותיים והפרעות בחשיבה ברמה פסיכוטית והפרעות בתפיסה, גם כן ברמה פסיכוטית. מפורט כי הנאשם מצוי בעולם משלו, אינו מסוגל לייפות את כוחם של עורכי דינו, היה לו קושי להבין כראוי עניינים פשוטים, ועל אחת כמה, את הסוגיות המורכבות של תוכן הראיות, את משמעותן ואת השלכותיהן. בסיכומו של דבר, מנקודת מבט פסיכיאטרית, הנאשם איננו מסוגל לעמוד לדין. עוד מפורט מצבו הפסיכיאטרי של הנאשם הטומן בחובו סיכון משמעותי, ובין היתר, אפשרות פגיעה בעצמו.

6. בעדותו בבית המשפט, פירט פרופ' עמיחי לוי, בין היתר, כי מסקנתו לפיה הנאשם נמצא בדיכאון פסיכומי, משמעה סוג דיכאון בו אדם מרוחק מהמציאות הרגילה, וזה היה מצבו של הנאשם כאשר נבדק על ידו. פרופ' לוי מתח ביקורת על כך שהאנמנזה אצל הפסיכיאטר המחוזי נלקחה על ידי עובדת סוציאלית ולא מאנשי הצוות ואין הסבר בחוות הדעת מטעם המאשימה לגבי השימוש של הנאשם בסמים, כאשר הנאשם ובני משפחתו מסרו כי השימוש של הנאשם בסמים התגבר לאחר מות האב: יותר סמים בתדירות גבוהה יותר, וסוג סמים שונה. בנוסף העיד כי לא ניתן בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי משקל מקצועי ראוי לרכיבים פוסט טראומתיים (האזנה לשירי עצב, הופעת האב בחלומות, הזעה מוגזמת בשינה, קריאה לאב) ולא נבדקו מסמכים ממב"ן. בנוסף, לא כל פעולות הנאשם מעידות על התחזות והיה מקום להתייחס לכך וקיימת דסימולציה, דהיינו הנאשם לא מסר את מלוא הפרטים ומצב של אגרסיה ודסימולציה מצריך זהירות במסקנות. הנרקולוג, שהוא מומחה לתופעות שימוש בסמים, איין הפרעות על רקע שימוש בסמים ועל כך נאמר שכל מעשי הנאשם הינם התחזות. לדברי המומחה, מדובר על הערכות (ולא על קביעות) ואין בדיקות כיצד ניתן לדעת אודות מצב הנאשם בעת המעשה. פרופ' לוי הוסיף כי הערכת המומחים מטעם המדינה לפיה הנאשם מתמצא בהליכי המשפט, אינה מקובלת עליו. המומחים מטעם המדינה לא פירטו מדוע מדובר בהתחזות ולא בתופעת גנזר (מתן תשובות קטועות וחלקיות הקרובות לתשובה האמיתית). לגבי מצב הנאשם בין מות האב לבין בדיקתו, ניתן להעריך שמצבו הנפשי התדרדר בהדרגה ובסופו של דבר מצבו הגיע לדיכאון פסיכומי. לפני השלב האחרון הנאשם היה במצב ביניים: אלמנטים של דיכאון ואלמנטים של פוסט טראומה שהשפיעו על מצבו. מצבו ביום הבדיקה, כך סבור פרופ' לוי, הוא תולדה של מות אביו. בחקירתו הנגדית הוסיף פרופ' לוי כי אינו זוכר אם צפה בתיעוד החזותי של חקירות הנאשם, הוא פגש בנאשם פעם אחת בלבד. לדבריו, העובדה שבדק את הנאשם פחות משעה לעומת הפסיכיאטר המחוזי במסגרתו היה הנאשם נתון בהסתכלות והוא פגש בו מספר פעמים, אינה משפיעה על מסקנותיו נוכח ניסיונו. בשעת המפגש עם הנאשם לא נעשה שימוש במתורגמן והשניים שוחחו בעברית. לדבריו, הוא שקל אפשרות להתחזות.

7. חוות דעתו של **ד"ר סרגיי רסקין**, עליה נסמכת המאשימה, מעלה ממצאים אחרים, הפוכים, בנוגע עם הנאשם. הנאשם העלה במהלך המפגש עם ד"ר רסקין פגישותיו עם אביו ודברים דמיוניים נוספים, התקשה במתן תשובות לשאלות פשוטות כגון כמה אצבעות בכף ידו. במהלך ההסתכלות, הנאשם עבר עוד ארבע בדיקות פסיכיאטריות ע"י צוות רפואי בכיר של המחלקה, הנאשם שיתף פעולה בבדיקות באופן סלקטיבי, לא היה מעוניין לענות על שאלות

בסיסיות, והעדיף לשתף את הבודקים בחוויותיו הפסיכוטיות, כגון ביקוריו של אביו במקום מעצרו, תוך שהוא מחלק ביסקוויטים טעימים. כן תיאר הנאשם ביקורים חוזרים של מוחמד הרוצח, אשר מגיע לבית המעצר להרוג אותו. הערכת המומחה היא, כי התמונה של המצב הנפשי שהנאשם הציג במהלך הבדיקות, אינה מתאימה לשום מחלת נפש. עלה חשד למגמתיות בהתנהגות ולהתחזות גסה, לא נצפו הפרעות בהלך החשיבה, ולא תכנים פסיכויים לתוכן, אי השקט שלו התגבר במהלך השיחות כאשר התרשם שאינו מצליח לשכנע את הבודקים, הפך להיות רגזני יותר ודרש להפסיק את הבדיקה. כאשר יצא מחדר הבדיקה, הוא הפך להיות די רגוע ומאורגן. במהלך כל הבדיקות, הנאשם התמצא בכל המובנים, תפקודים קוגניטיביים נמצאו שמורים, וללא פגיעה בביקורת המציאות ובשיפוט. לגבי המעשים, הנאשם בתחילה הכחיש אותם, אך בהמשך אמר: **"אומרים לי שהרגתי בן אדם"**. מסקנת המומחה כי הנאשם הבין את המעשים המיוחסים לו, מסוגל לשתף פעולה עם עורכי דינו, הנאשם מתמצא בהליכי המשפט וכשיר לעמוד לדין ובעת ביצוע המעשים, לא היה שרוי במצב פסיכוי, ידע להבין בין מותר לאסור והיה מסוגל להימנע ממעשיו, ועל כן הנו אחראי למעשיו (חוות הדעת הנה מיום 1/6/17).

8. ד"ר רסקין סרגיי הבהיר בעדותו כי הנאשם היה בהסתכלות ובבדיקות במשך שבועיים. השיחות התקיימו בסיוע מתורגמן ובצוות היה מומחה דובר השפה הערבית (שהוא אף חתום על חוות הדעת). לדבריו, בבדיקות לא התגלו סימני דיכאון או דיכאון פסיכוי. דיכאון פסיכוי הנו מצב חמור ביותר מבחינה נפשית וקיימים קריטריונים המאפשרים לאבחן זאת: מחשבות שווא, הזיות, ביקורת מציאות, וסימנים אלה לא התגלו בבדיקה. נשקלו אופציות שונות והמסקנה הנה שמדובר במי שסובל מהפרעה עקב שימוש באלכוהול וסמים, בעל קווי אישיות אנטי סוציאליים והנאשם הציג תמונה של התחזות. לדבריו, כאשר אדם מתקשה לתת פרטים אנמנים פשוטים או לבצע פעולות פשוטות, ומצד שני יתר שיתוף פעולה בתכנים פסיכויים - דבר זה אינו מתיישב. קל יותר לשתף פעולה בדברים פורמליים פשוטים וכאן הייתה תמונת התחזות. לדבריו ד"ר רסקין, הנאשם עשה אגרביה (החמרה) בודעין, וזאת לשם רווח משני. לאחר שפירט את יסודות ההתחזות אמר ד"ר רסקין כי לאור עקרונות אלה הוא הגיע למסקנה כי הנאשם התחזה (שיתוף פעולה סלקטיבי, פער בין התנהגותו בבדיקות לבין מצבו מחוץ לחדר הבדיקה, הנאשם עומד במצב בו קיימת אפשרות לקבלת עונש). לדבריו, אין כל פגם בקבלת אנמנה על ידי עובדת סוציאלית (בעלת תואר שני וניסיון פסיכיאטרי רב), באה התייחסות מפורטת מדוע לא מדובר בתסמונת פוסט טראומטית, תסמונת וסימנים חריפים (כפי שפירט) בשל העדר טיפול (שאולי לא היה צורך בו). עוד הוסיף ד"ר רסקין כי: **"בהתאם לחומרי החקירה (שהנם מקור חשוב) הנאשם התמצא בכל הפרטים, בסיטואציה, ענה, מסר גרסה, לא נראו סימנים למצב פסיכוי המתמצא בהזיות שווא, ביקורת המציאות"**, לא נמצאו סימנים לפגיעה נפשית סמוך לאירוע ולכן המסקנה בדבר האחריות למעשיו. אירוע רצח האב הנו אירוע טראומטי, אולם לא באופן אוטומטי הוא נהפך לפוסט טראומה. לפוסט טראומה סימנים שונים אותם אין לנאשם. הפרעות התנהגות - אכן היו לו גם קודם. כדוגמא, אמר ד"ר רסקין כי תיאור הנאשם שאביו הגיע למעצר והביא לו

ביסקוויטים טעימים מפגיש ארבעה חושים ודבר זה אינו סביר. גם במב"ן לא נמצאו סימנים פסיכויטיים ופוסט טראומה, כאשר חודש לאחר מכן כבר נבדק על ידי ההגנה. מאוחר יותר מצא מב"ן סימני מצוקה וניתנו לו תרופות נוגדות פסיכוזא במינון נמוך להרגעה.

המסקנה באשר למצבו הנפשי של הנאשם

9. לאחר ששמענו את הנאשם, והתרשמנו מעדותו ומדבריו, כאשר במהלך עדותו העיד בצורה סדורה, ברורה, קוהרנטית, הבין את השאלות וענה בהתאם, היה מודע וער לסיטואציה הכוללת ולא גילה סימנים יוצאי דופן, ולאחר שחקירותיו של הנאשם מתועדות, החל משעות ספורות לאחר האירוע (חקירה ראשונה תש"א/5 והודעה ראשונה, מאותו מועד ת"9), וניתן להיווכח במצבו ותפקודו שעות קצרות לאחר האירוע, ולאור הסבריו של ד"ר רסקין והעובדה שהנאשם היה בהסתכלות במשך תקופה ונבדק על ידו ועל ידי צוותו מספר פעמים, יש להעדיף את חוות הדעת של ד"ר רסקין מפני זו של ד"ר לוי. הנאשם הבין את מעשיו בשעת האירועים, ידע להבדיל בין מותר לאסור והיה מסוגל להימנע מהם והוא כשיר לעמוד לדין, שכן הוא מבין את מהות המעשים המיוחסים לו והוא מסוגל לשתף פעולה עם עורך דינו. אמנם הנאשם הושפע עמוקות מהדרך הטרגית בה אביו קיפח את חייו ואירוע זה השפיע עליו והעמיק השימוש שעשה בסמים, גרם לו לתסכול עמוק בשל העובדה שכנגד מי שחשב שרצח את אביו לא ננקטו הליכים, אולם באלה לא היה למוטט את שיקול דעתו ויכולת ההבנה של מעשיו. עובר לאירוע הנאשם נהג ברכב ללא כל קושי. כפי שיובהר, על פי עדות הנאשם, הוא עשה שימוש בכלי הנשק בפעם הראשונה ביום האירוע ועלה בידו לפגוע במנוח ב - 15 קליעים שעה שהמנוח נס מפניו. הנאשם ידע לתפעל היטב שני כלי נשק מסוגים שונים. לאחר מכן, על מנת להימנע מפגיעה מצד האנשים שהיו בסכסוך הנאשם הכריז, באופן שנשמע בציבור, כי הוא נקם את מות אביו. לאחר מכן הנאשם נהג במכונית ושב לביתו. לכך כאמור יש לצרף את תיעוד שתי חקירותיו ביום האירוע ממש, בחלוף שעות ספורות (תש"א/5 וגביית הודעה) כאשר ניתן לראות בחקירות אלה אדם המתמודד היטב עם החקירה, משיב לעניין, באופן בהיר וברור וטרגיל החקירה (המתועד) שנעשה בינו לבין אמו, תומך בקביעת ההתחזות. אמנם בשלב מסוים בחקירותיו, הנאשם טען שהוא שומע קולות אביו וחדל מלתקשר אך התנהגותו בהיותו עם אמו מעידים, כפי שיובהר בהמשך, על הלך רוח והתנהגות שונים. בכל אלה, ובהסבריו של ד"ר רסקין אשר לקח חלק בבדיקה מקיפה של הנאשם, יש להוסיף למסקנה האמורה, דהיינו שהנאשם כשיר לעמוד לדין והבין את טיב ומהות מעשיו בשעת ביצועם, והפסול שבהם ויכול היה להימנע מביצועם.

עדים לאירוע

10. **בילאל עבאסי**, בן 26, סדרן בתחנת מוניות, הכיר את המנוח רק בפניו. ביום האירוע עמד בכניסה למשרדו ברחוב סאוויח בראס אל-עמוד, הוא ראה שתי מכוניות, האחת מול השנייה, אחד הנהגים שנהג ברכב מאזדה (הנאשם), התחיל לירות על הנהג האחר שנמלט (המנוח). באותה עת, המנוח היה בתוך מכוניתו והייתה אתו ילדה קטנה. המנוח ירד מהרכב והחל להימלט. בדרכו הוא היה בין מערב לבטון לבין משאית ליד הקיר, שם הנאשם ירה בו, הוא ניסה לברוח לכיוון הגדר אך לא יכול היה לעשות כן, והנאשם אמר: **"אני נקמתי לאבא שלי, ועלה לרכב והלך. אמר את זה בקול רם ומי שעמד ברחוב ולא אמר את זה למישהו מסוים"**. עוד הוסיף בילאל כי בתחילה הוא היה במרחק של 20 מטר. בחקירתו הנגדית חזר בילאל עבאסי על כך **שבתחילת היריות הנאשם ירה מתוך רכבו, עוד לפני שהמנוח יצא מרכבו, היריות פגעו ברכבו של המנוח ובמכסה המנוע**. המנוח היה זה שיצא ראשון מרכבו וברח, באותו שלב הוא עוד לא נפגע (העד סימן מקום האירוע בתצלום ת/1).

11. **הישאם סרחן**, כבן 28, ספר. היה במספרה ברחוב סאוויח, שמע יריות, ראה אנשים בורחים, נכנס חזרה למספרה, שוב שמע צעקות, כשיצא ראה אדם שבא לכיוונו, מחזיק נשק ביד. העד נמלט למדרגות הסמוכות למספרה, כאשר הנאשם, שבא מולו, החזיק שני כלי נשק. המרחק ביניהם היה שמונה עד עשרה מטרים, לאחר מכן ראה את המנוח מדמם ליד מערב לבטון, כשהוא מבקש עזרה. גם עד זה שמע את היורה אומר: **"אני נקמתי לאבא שלי"** (בערבית המונח אותו שמע הוא נקמת דם).

12. **סעיד עבאסי**, כבן 62, יושב מחוץ למשרדו של אחיו בעת האירוע. הוא שמע את היריות. אחד יצא מרכבו והשני ירה על האדם שברח, היורה חזר למכוניתו, בידיו היו שני כלי נשק והוא שמע את היורה אומר: **"אל תפחדו לקחתי את הדם של אבא שלי"**. הוא הוסיף כי האדם שירו עליו ברח (הודעתו נ/1, והשלמה נ/2).

13. **בורהאן מהלאס**, כבן 24, היה במספרה וחיכה לתורו. הוא ראה מכונית מאזדה מגיעה, ראה את הנהג עולה כלפי מעלה, שמע קול יריות, בהתחלה חשב שמדובר בחתונה, לאחר שיצא ראה את המנוח לראשונה, לאחר שנפצע: **"כשיצאתי מהמספרה, ראיתי מישהו שהגיע ואמר לקחתי את הדם של אבא שלי, הוא עלה על המאזדה ונסע"**. לדבריו, שתי המכוניות עמדו אחת מול השנייה (השרטוט ת/2), הוסיף כי ליורה היו שני כלי נשק (ראה ת/3), כאשר היורה נכנס למכוניתו הוא היה במרחק 3 - 4 מטרים מהעד (בתצלום אוויר ת/4, סומנה מכונית המנוח כמספר 1, מכונית הנאשם כמספר 2, הגופה כמספר 3 ומקום עמידת העד כמספר 4). העד הבהיר כי הוא לא ראה מישהו שירה באדם שנפגע (העד ערך השרטוט ת/2 בו מסומנות מכונית הנאשם ומכונית המנוח, שרטוט כלי הנשק ת/3, תצ"א - ת/4).

14. ע"ת **עבדאללה עבאסי**, כבן 28, היה בארוחת צהריים סמוך למקום האירוע, הוא הלך לדודו במשרד המוניות: "פתאום נכנס אוטו מאזדה 3 בצבע כחול, הסתובב על הכביש שלוש פעמים, הלך ובא, פתאום בא רכב לבן בורה, ועמדו אחד מול השני, הנהג מהמאזדה ירה על האוטו והנהג של הבורה היה בפנים, נהג הבורה נהרג, הלך מאחורי המאזדה ושניהם ברחו למעלה... מי שהיה בבורה ברח ולמי מהמאזדה היה נשק ביד. כשחזר, היו לו שני נשקים, כשהוא חזר הוא צעק הוא הרג את אבא שלי. כשהנהג של הבורה ברח, הנהג של המאזדה ירה בו כדורים. כשירה הנהג מאזדה, היה לו נשק (1) כשחזר היו לו שניים. שמעתי עוד 14 יריות". בחקירתו הנגדית הוסיף כי כשהנהג במכונית הבורה יצא מהמכונית, האדם ממכונית המאזדה ירה בו, הוא לא ראה שלנהג הבורה יש משהו בידיו. "אם היה לו משהו ביד הייתי רואה" (מדובר בעד שעשה רושם אמין והשתדל לדייק).

עדויות אנשי משטרה

15. ת/14 - הנו מזכר לעניין דו"ח הובלה והצבעה. ת/15 - הנו דו"ח הובלה והצבעה (מתועד). בהליך זה, שהתקיים ביום 9/8/16, תיאר הנאשם לחוקרים בהיותם בזירת האירוע את אשר פירט לפני כן בחקירתו ת/19, הצביע על מקום שהשליך את כלי הנשק, ולאחר מכן נלווה עם החוקרים אל ביתו, שם הראה היכן הסתיר את כלי הנשק, אמר כי הרימונים אמורים להימצא על גג הבית, אך אלה לא נמצאו שם.

16. יובהר בנקודה זו כי בחקירותיו של הנאשם, שהנן כאמור מתועדות, הנאשם נראה ונצפה קוהרנטי, מדויק, עונה לעניין, זוכר פרטים, מדבר באופן סדור וברור. בקשר עם חקירותיו העידו השוטרים: **פקד יובל עזרא** אשר ניהל את החקירה, נכח בשחזור וביצע תשאול של הנאשם מיום 9/8/16 (מתועד - ת/5). בחקירה/תשאול זה, מסר הנאשם את פרטי הודאתו, כפי שפירט לאחר מכן בחקירתו ת/19. פקד יובל עזרא הוסיף כי הנאשם הובל גם, לבקשתו, לאחר השחזור, לקבר אביו, לאחר שאמר שהמניע הוא רצח האב, ולמחרת, ביום 10/8/16, הנאשם הובא לחקירה נוספת, אולם אז הוא לא כל כך תקשר עם חוקריו, אמר שהוא שומע קולות, רשם פתק - ת/7, בו הוא כתב (בכתב ידו בערבית), שהוא שומע קולות, את קולות אביו. בעקבות כך, נעשה תרגיל חקירה עם אמו (ת/8 - מתועד), כאשר בתרגיל זה, נוכחים לדעת כי הנאשם אכן מתקשר עם אמו. פקד עזרא הוסיף כי לא הובטח לנאשם כי יעלה לקבר אביו בתמורה להודאה. השוטר **תימור אבו גאנם**, גבה את ההודעה ת/9, וערך את המזכר ת/10, בנוגע עם דו"ח ההובלה וההצבעה והחיפוש בביתו של הנאשם, העד גם ערך את המזכר ת/11, שם הוא אומר כי ביום 5/8/16, בשעה 23:45, הוא חקר את הנאשם: "**ברצוני לציין כי החשוד הנ"ל התנהג באופן רגיל ולא היה נראה לי מההתרשמות שלי כי הוא היה שיכור או מסומם, לא נדף ממנו ריח של אלכוהול כלל**". השוטר **קאנג' מארעי** גבה את ההודעה ת/13, והיה שותף לתרגיל החקירה, להובלה ולהצבעה. הוא ציין כי הנאשם הצביע על המקום בו זרק את כלי הנשק, אך אלה לא

נמצאו שם וכן לא נמצאו רימונים בג ביתו ולא נתפסו הבגדים שלבש בשעת האירוע. השוטר **כנען מחמוד** כתב את המזכר ת/18, בטרם חקירת הנאשם מיום 9/8/16 בה הודה, וביצע את התשאול עם פקד יובל עזרא, תשאול שתועד. במהלכו הודה הנאשם כי רצח את המנוח באמצעות שני כלי הנשק. תיעוד התשאול נעשה ממכשיר הטלפון שלו שכן זה היה האמצעי הזמין באותו רגע. קצין המשטרה **פאדי גאנם**, הגיע למקום האירוע, איתר כתמי דם ותרמילי ירי, הגיע למקום לאחר כ - 15 - 20 דקות מזמן האירוע. השוטר **תאמר שינאן** לקח חלק בהובלה ובהצבעה ובליווי המנוח לקבר אביו והעיד על דברי הנאשם לפיהם הוא שומע קולות והנאשם רשם זאת, לבקשתו של העד, על דף (ראה מזכר ת/52). עד זה גבה גם את הודעת הנאשם, ת/53 (הודעה מתועדת). מדובר בהודעה מיום 16/8/16, וכן ערך זכ"ד, ת/54, בנוגע למצלמות הדרך, תמונות ת/55, מצלמות דרך, ומזכרים ת/56 ות/58, חקירת הנאשם מיום 17/8/16 - ת/59. העד הבהיר כי תרגיל החקירה נעשה לאחר שהתנהל מול הנאשם ימים רבים ולפתע הנאשם אומר שהוא שומע קולות, אינו מדבר, והוא ניסה לבדוק האם באמת הנאשם אינו שומע. השוטר **וואפי וויסאם** ערך תשאול לנאשם, הנאשם לא השיב לשאלות (ת/69, הודעה ת/70 ת/70ב'), ביצע תרגיל חקירה בין הנאשם לאחיו והקליט את השיחה ביניהם - ת/71. השוטר **סאמר אבו גאנם** גבה את הודעת הנאשם ת/72 וההודעה ת/72א', זאת בנוגע עם רצח אביו של הנאשם, ולגבי כך העיד השוטר **ענאן זיאד**, שחקר את רצח אביו של הנאשם, וגבה את הודעת הנאשם ביום 9/11/14 (ת/73).

17. ת/40 הנו **דו"ח מסכם חקירת מז"פ**, זאת בהתייחס לקליעים שנאספו בזירה ומיקום הימצאם על גבי תמונות (תמונה 1, 2), תמונות רכב המנוח ומיקום חור על מכסה המנוע של הרכב (תמונות 5-9), המשך הזירה מרכב המנוח עד למקום בו התמוטט (תמונות 10-12), קליע נוסף (תמונות 13-15 וכן תמונה 16), פגיעות ברכב סיאט (20-18), המשך הזירה ומערבל הבטון (21), מקום ההתמוטטות (22-24).

18. **הדו"ח הפתולוגי**, ת/51 (ד"ר הדס גיפס, המרכז הלאומי לרפואה משטרתית), מפרט את מקום כניסתם ויציאתם של הקליעים בגוף המנוח. כניסה: בית השחי הימני, בגב מימין, בבטן מימין, בגב מימין ועוד אחד, בגב משמאל, בעכוז ימין, שולי עכוז שמאל, ירך ימנית - שליש עליון, ירך ימנית - צד פנימי (שפשוף קליע), שוק ימין, שוק ימין שליש תחתון, ירך שמאל שליש עליון, ירך שמאל בין שליש עליון לאמצע, שוק שמאל שליש אמצע, מעבר קליע בין סחוס צלעות 6 - 7 מימין והימצאות שני קליעים בדפנות הבטן, כליה ימנית - מעבר קליע וכן בכליה השמאלית, כיס שתן קרוע ממעבר קליע, (ראה פירוט מסכם בעמודים 9-10 בחוות דעת, כניסה, מעבר ויציאה של הקליעים). **המסקנה** - איבוד דם נרחב כתוצאה מפגיעות הקליעים, גרם לירידה חדה בלחץ הדם ולפגיעה באספקת דם לאיברים חיוניים, בפרט ללב ולמוח.

19. העד **פאדי עומר חג'אג'** הנו **אחיו של המנוח**. אביו ואביו של הנאשם הם בני דודים. הוא העיד על אירועי יום האירוע: כיצד נודע לו על מות אחיו, העיד על הסכסוך שנוצר בין שתי המשפחות ועל כך שהאשימו את משפחתו ברצח אביו של הנאשם, ועל כן משפחתו (של העד) עזבה את מקום מגוריה לאור החלטת המכובדים. לדבריו לא הייתה שום הוכחה שמשפחתו רצחה את אביו של הנאשם. עוד העיד כי הגיעו איומים רבים ממשפחת הנאשם, על חיי בני משפחתו, וביום האירוע אחותו קיבלה הודעה בפייסבוק מאמו של הנאשם, שהיא מרוצה ממות אחיו והוא מוזמן למסיבת רצח אחיו. לדבריו, אחותו של הנאשם היא זו שירתה עליו ולא ההפך, וכך היה במפגש שלו עם הנאשם בעין לוחה. הוא הבהיר כי הסכסוך בין המשפחות היה אודות מדרגות שנבנו וחסמו אור ואוויר.

20. **אמו של הנאשם מע"ק**, בעדותה בבית המשפט הכחישה כי שוחחה עם הנאשם (בתרגיל החקירה), אמרה: **"שאלוהים יסלח לך יא מ', לא הייתי מבזבזת את החיים שלי בשביל אחד כלב"**, זאת על אף שעומתה עם כך שדבריה הוקלטו. לדבריה, בזמן תרגיל החקירה, הנאשם לא דיבר איתה ולא ענה לשאלותיה. היא שאלה אותו אם הוא הרג את המנוח ואמרה כי הבינה ממנו ... (ראה הודעתה שהוגשה לפי 10א' שם אמרה כנראה שהנאשם עשה תנועות של חיוב בראשו לשאלה האם הוא הרג אותו ואמרה שם כי הבינה ממנו כי הנאשם הרג אותו. הודעות העדה ת/67 א-ד). גם היא העידה על הרצח של בעלה, והעידה כי לאחר הרצח, בני משפחת המנוח התנכלו לביתה. עוד אמרה כי בתקופה האחרונה בנה לקח סמים ושתה אלכוהול.

21. **אחיו של הנאשם מ"ק**: האח מוחמד העיד כי היה נוכח בדיון בהארכת המעצר (גם הוא עצמו נעצר), והנאשם אמר לו בדיון כי הוא (הנאשם), הרג את מחמוד ועשה שחזור, האח הופתע ושאל מדוע, והנאשם אמר שהוא לא היה מפוקס והיה על סמים. לדבריו, הוא ראה ביום האירוע כי אחיו תחת השפעת סמים שעה שהוא בא לבקש ממנו את מכוניתו, והוסיף כי מאז רצח האב, אחיו הגביר השימוש בסמים. לדבריו, בחקירתו במשטרה, הוא אכן אמר שאחיו היה במצב טבעי, והוא הסביר זאת בכך שהוא נחקר על רצח, שריו בפחד ולא ידע מה לענות ורק עכשיו הוא נזכר שאחיו היה תחת השפעת סמים. האח גם הוסיף כי לאחר רצח האב הייתה עטוואה, המשפחה קיבלה 43,000 דינר, היה סיכום להשלמת הסכום עד 140,000 דינר, אך זה לא נעשה. לאחר האירוע, משפחתו החזירה את הסך של 43,000 דינר. גם הוא העיד על התנכלות משפחת המנוח לאחותו ועל הנאשם.

הנאשם

22. הנאשם כבן 25, רווק, גר בשכונת סילוואן, עבד כמכונאי. לדבריו, מאז רצח אביו, חיי המשפחה השתנו

לחלוטין, המשפחה התפרקה. לדבריו, רצח האב אירע עקב סכסוך אודות מדרגות שנבנו, לטענת משפחת המנוח, היה על משפחת הנאשם לפרק אותן מדרגות (מדובר במדרגות חיצוניות שהובילו לגג הבית), משפחת המנוח דרשה פירוקן מיד, על אף שהמדרגות היו קיימות מזה 20 שנה. לדבריו, אביו לא היה איש של סכסוכים והסכים לפירוק המדרגות, מאחר שמדובר בבני משפחה, והוא הודיע לבני משפחת המנוח שיפרק את המדרגות בתוך יומיים, כדי למנוע בעיות. לדבריו של הנאשם, הוא הלך לישון בביתו, והחל לשמוע רעשים, דפיקות ואבנים, אשת אחיו אמרה כי בני משפחת המנוח תוקפים אותם, בבית היו הנאשם, אחותו, אמו, סבתו וגיסתו. לדבריו, הוא יצא וראה את מחמוד עם סכין ואחיו מפרק את המדרגות והיו שם כ- 30 איש מטעמם. הנאשם העיד כי שם פניו לתקוף אותם, אולם הושלכו עליו אבנים, הוא נמלט והתקשר לבני משפחתו, אביו הגיע ועלה על המדרגות לגג, שם מצא את מותו. לדבריו, א"ק אמר לו כי מחמוד רצח את אביו עם סכין, ובן דוד אחר ראה את מחמוד עם סכין נוטפת דם כאשר מחמוד אמר לאותו בן דוד שהוא רצח את בן דודו. הנאשם הבחין כי מפנים את אביו ברכב, אם כי באותו שלב, טרם ידע שמדובר באביו. לאחר מכן הוברר כי אביו נפטר. בעקבות כך משפחתו החלה לשרוף את רכוש בני משפחת המנוח, עד שהגיעה המשטרה והפרידה בין הצדדים. הנאשם הוסיף ואמר: **"הם שגרמו לנו את העוול ולא אנחנו להם. למה לא חיכו יומיים כמו שאבא הבטיח ועשו צרות. רצחו אותו וברחו. אחרי שבוע הסגירו את עצמם. תיאמו עדויות שלהם".** הנאשם הביע כעס כי על אף העדויות ועל אף עדות אחותו שראתה כיצד דוקרים את אביו, שוחררו בני משפחת המנוח: **"בזמן ששלושה העידו על המעשים שלהם, מיישמים את התיק רק על מי שנגרם לו עוול ועל החלשים?"** הנאשם העיד כי לאחר מכן בני משפחת המנוח ירקו על אחותו, ובכל פעם שנסע לסילוואן הוא ראה את מחמוד ואחיו ובכל פעם מחמוד ביקש לתקוף אותו עם סכין, ומחמוד ניסה לרצוח אותו שלוש פעמים. נערכה סולחה, שולמו 40,000 דולר, מתוך סך כולל של 120,000 דולר. הנאשם העיד כי משפחתו הסכימה לכך מאחר שלא רצו בעיות. לדבריו הנאשם הוא אמר שהוא מפחד לרדת לסילוואן בגלל המנוח. המוכבדים אמרו למשפחת המנוח כי עליהם לעזוב את הכפר, אך הם סירבו. אולם הנאשם העיד על אירועים שהיו בינו לבין המנוח בהם המנוח ניגש אליו עם סכין. באחד האירועים אנשים תפסו את המנוח ואמרו לו להתבייש כי רצח את אביו של הנאשם ואנשים הפרידו ביניהם. אירוע אחר היה בג'אבל מוכבר, המנוח יצא לקראתו וזרק אבן על רכבו, אולם שם אנשים הפרידו ביניהם והנאשם טען כי למנוח היה סכין גדולה ביד. פעם שלישית הייתה כאשר הנאשם היה עם בן דודו פ"ק, הם נסעו לחנות בסילוואן, המנוח בא מולם, יצא ממכוניתו, קילל, אמר אני רצחתי את אביך ואני ארצח גם אתכם, הנאשם נכנס למכוניתו ועזב את המקום, ובפעם הרביעית המנוח ירק עליו מחלון מכוניתו, לדבריו.

23. הנאשם הוסיף כי לפני רצח אביו היו משפחה שמחה ומרוצה. לאחר מכן החל להשתמש בסמים, הפסיק לעבוד, חייו נעצרו והוא התחיל לחלום על אביו.

יום האירוע

24. לדבריו של הנאשם, לקח שני קרטונים של טריפ, אקסטה וחשיש, שמה שתי כוסות וויסקי, לדבריו, כמו בכל יום רגיל, נסע לשטוף את מכוניתו של אחיו, חזר לביתו, לקח שוב שני קרטונים של טריפ, שמה וויסקי ועישן סמים ושם פעמיו לראס אל עמוד לקנות סמים. לדבריו הוא לא התכוון לרצוח או לעשות דבר מה, לכן הוא גם לא הסתיר את פניו, אולם היו אתו כלי הנשק כיוון שכל הזמן רדפו אחריו, רצו לרצוח אותו והוא הרגיש מאוים ובסכנה. לאחר שהנאשם קנה סמים וחזר לביתו, הוא הגיע למקום בו רכבו של המנוח בא מולו, והוא זז ימינה, על מנת שהמנוח יוכל לעבור עם מכוניתו, וסימן לו לעבור, המנוח נמנע מלעבור: **"פתח את החלון ואמר לי מה אתה עושה פה בן זונה, ירד מהרכב. אני המשכתי להיות ברכב. רץ אליי, אני הייתי מסטול ראיתי אותו שהוציא מהחגורה סכין או נשק, זה בן אדם שרצח את אבא שלי בדם קר וכל הזמן רודף אחריי הוא בא לכיווני לרצוח אותי, אני לא אשקר ולא אניגד שלא הוצאתי את הנשק. אני הוצאתי את הנשק, הוא גדול ממני. הוא המשיך לכיוון שלי עם סכין או נשק, הוצאתי את הנשק ויריתי לכיוון שלו ונפל על הרצפה. לא רציתי להרוג אותו. נפל על האדמה וברחתי".** הנאשם הוסיף כי היה רואה את אחותו בבית עם תמונת אביו ואת אימו ואחיות אביו וסבתו וכולן בוכות. באשר לחפץ אותו החזיק המנוח, אמר הנאשם: **"הוא החזיק משהו ביד, ברזל, מרוב בהלה רציתי שירד ממני לא הסתכלתי מה יש לו ביד רק רציתי לברוח, הוא הרס את החיים שלי... ואמרתי להן שהאיש הזה רצח את אבא שלי ושאף אחד לא יתקרב".**

25. בחקירתו הנגדית אישר הנאשם כי לא היה עד לרצח אביו כי הוא הסתתר בגג, רק ראה באותו אירוע מה מחמוד מחזיק בידו, הוסיף כי לפני רצח אביו עישן רק סיגרית חשיש אחת ביום והוא עבד. על תדירות המפגשים עם המנוח, אמר כי בפעם האחרונה שפגש אותו הייתה ארבעה חודשים לפני הרצח, לפני כן לפני שמונה חודשים ולפני כן לפני כשנה, דהיינו שלוש פעמים בשנה. הנאשם אישר כי שיקר בחקירותיו הראשונות, שם אמר כי לא היה בינו לבין מחמוד סכסוך. לדבריו, אף שהמנוח רץ פעמיים לכיוונו עם סכין בעבר (או אולי התבלבל בין הסכין לבין אלה), הוא לא הלך למשטרה, מאחר שהמכובדים בכפר פותרים בעיות. הנאשם לא זכר מתי מצא את כלי הנשק, אך אמר כי בשלוש הפעמים בהן פגש במנוח, לא היו לו כלי הנשק. עוד אמר כי למנוח יש אפשרויות רבות לעבור בכפר, אולם הוא מתעקש לעבור דרך ביתם: **"להראות שהוא מצפצף"**. לגבי דבריו בחקירתו במשטרה ביום 8/8/16, שם אמר כי לקח רק חצי אקסטה וחשיש, ושה וויסקי ויכול להיות שלא סיפר כמה לקח בפועל והוא היה מסטול: **"ישבו עליי חמישה אנשים"**. לדבריו יתכן שאחיו אמר כי התנהג רגיל ביום האירוע כי לא רצה להזיק לו. גם כאשר נאמר לנאשם כי בסרטונים המתעדים את חקירותיו, לא נראה כי הוא בקריז, הוא השיב כי לקח חשיש ואקסטות, אך הקריז לא היה קשה: **"קצת קשה"**. הנאשם אישר כי נהג באותו יום, וכי אם היה יודע שמצבו לא היה מאפשר לו לנהוג, היה עוצר: **"נכון שנסעתי**

רגיל". הנאשם אישר כי נכון הדבר שכאשר הוא מסטול הוא לא יוצא מהבית. הוא סיפר כיצד מצא את כלי הנשק, כפי שהעיד במשטרה, הוא ציין כי מצא את כלי הנשק כחמישה שישה חודשים לאחר מות אביו, ולא כחמישה חודשים לפני יום האירוע, והוסיף כי הוא אינו זוכר תאריכים. בהמשך הוא נתן תשובות שונות לגבי המועד בו הוא מצא את הנשק, (אולי כתשעה חודשים לאחר רצח אביו). כאשר נשאל הנאשם מדוע לקח את שני כלי הנשק, השיב כי הוא מצא את שניהם בתיק, וככה הוא לוקח אותם. הנאשם העיד בחקירתו הנגדית כי הגיע במקרה בסמוך לביתו של המנוח. לדבריו, רק לאחר מעצרו נודע לו שזה בית משפחת המנוח. כאשר המנוח בא לעומתו עם סכין, אמר הנאשם: **"יכולתי לברוח אבל לא כמו שצריך כי הרחוב היה צר מאוד, להבדיל מהפעמים האחרות, אף אחד לא בא להפריד".** כאשר נשאל הנאשם האם הבין מהקללה אותה קילל אותו המנוח שהמנוח רוצה להרוג אותו, הוא השיב: **"לא. הוא כל פעם ירד מהרכב ובא לרכב שלי ורצח את אבא שלי ולא עשיתם כלום ואני פחדתי..."**. לדבריו, בפעמים הקודמות הוא לא ירד אל המנוח כי לא היו לו כלי הנשק ואנשים הפרידו ביניהם. הנאשם אישר כי כלי הנשק היו טעונים ומוכנים אך ציין כי אינו מבין בכלי נשק. הנאשם אישר כי לדבריו תלונתו במשטרה ובשחזור, שם אמר כי ירה בתחילה בעקרב, גם בסיבוב השני, וכאשר נגמרו הכדורים, הוא ירה באקדח. בעדותו במשטרה אמר הנאשם כי למרות מצבו של המנוח, הוא חזר לכיוונו (פרט אותו לא אמר בחקירותיו). הנאשם טען בעדותו בבית המשפט כי המנוח ברח וחזר. הוא הוציא חפץ מהחולצה. עוד העיד: **"הוא הוציא את החפץ כשפתח את הדלת של הרכב ויצא, אז אני הוצאתי את הנשק איך שראיתי שהוא עושה את התנועה. הוא ברח והסתובב אני הלכתי אחריו ולא הייתה לי כוונה להרוג אותו. אם הייתה לי כוונה הייתי יורה לו בראש ואני יריתי ברגליים, יריתי עליו כשברח, הקיף את האוטו וחזר אליי ואז ברח ואז יריתי עליו".** כאשר נשאל מדוע לא עזב את המקום לאחר שירה כעשרה כדורים, השיב: **"אני יריתי אבל לא לכיוון שלו, שיברח, לא באוויר, עליו, אבל לא בדיוק בדיוק... אני המשכתי לירות הוא בא לרצוח אותי".** כאשר נאמר לו כי בחקירתו במשטרה הוא אמר שירה במנוח מיד כשהמנוח יצא ממכוניתו, אמר הנאשם: **"אני ירדתי מהאוטו יריתי, הוא ברח, חזר מאחורי הטרנזיט, כשראיתי שחזר, הלכתי לכיוונו כמה מטרים ויריתי".** הנאשם אישר בחקירתו הנגדית שהוא נקם את נקמת אביו, זאת על מנת שלא יתקרבו אליו, אך הוא שכח להגיד במשטרה עניין אחרון זה (על מנת שלא יתקרבו אליו). הנאשם הוסיף כי לא ראה את הילדה בת השנתיים ברכבו של המנוח. לדבריו הוא לא עשה הצגות במפגש עם בנו, עכשיו מצבו השתפר. כאשר הוצג לו ת/7, כאשר לקולות אביו שהוא שומע, אמר הנאשם כי הוא לא זוכר במה מדובר.

הודעות הנאשם בחקירותיו במשטרה

26. בחקירתו במשטרה של הנאשם ביום האירוע (5/8/16), בשעה 23:45 (ת/9 - חקירה מתועדת), לאחר שנאמר לנאשם כי הוא מואשם בגרימת מוות, הנאשם הכחיש את הטענות, טען שכל היום היה בביתו, יצא לסילוואן בשעה

11:30 עד השעה 12:30 לשטיפת מכוניתו. הוא ציין, בין היתר, כי אין בינו לבין משפחת המנוח מאומה, הסכסוך ביניהם הסתיים, ולדבריו: **"בטוח שאין סכסוך"**. חקירתו השנייה של הנאשם מיום 7/8/16 (ת/13 - חקירה מתועדת), הודה הנאשם כי הוא נוהג לנהוג ללא רישיון, עמד על הכחשתו, והוסיף כי מי שרצח את המנוח, מבקש לסכסך בין שתי המשפחות, נעשתה סולחה ולמשפחתו שולם סך של 40,000 דינר. גם בתשואל מיום 8/8/16 (ת/69א') ובחקירתו מאותו יום (ת/70) - הנאשם אווז בהכחשתו. המפנה בא בחקירתו של הנאשם מיום 9/8/16 (ת/19 - חקירה מתועדת). בחקירה זו אומר הנאשם כי התעורר ביום האירוע בשעה 10:30, אכל ארוחת בוקר: **"קיבלתי שתיים אקסטרה וקיבלתי ארבעה קרטונים של טריפ... ושתיי שתיים וויסקי והשתמשתי בסמים, גם בסמים..."**. הוא ביקש מאחיו את מכוניתו, נסע ושטף את המכונית בוואדי קדום, חזר לביתו, שתה שוב וויסקי, לקח קרטון אחד של טריפ, לקח את כלי הנשק שהיו אצלו בביתו בחדר השינה, כלי נשק אחד נקרא עקרב והשני ברטה, הכניס אותם לתיקו ואת התיק למכונית ואמר: **"הם מתגרים בנו, ירק על אחותי, הם כל הזמן יוצאים מהשכונה אצלנו, הם רבים עם אבא שלי. כל הזמן מסתובבים וזה ועד עכשיו המשטרה לא עצרה אותם, עד עכשיו. אמרתי אני לא רוצה לעשות כלום כי תמיד אני רואה אותם, יעני אני לא עושה כלום למרות שאני תמיד רואה אותם... אמרתי אם מישהו מתגרה בי עכשיו אני יורה בו, אשכרה... ירדתי, עשיתי סיבוב... והלכתי לראס אל עמוד לקנות סמים... עשיתי סיבוב ברכב ואז מי בא, ככה ממש מולי? מחמוד. או שהוא נותן לי לעבור או שאני נותן לו לעבור. לא עשיתי לו כלום, הוא פתח את החלון ואמר לי יא בן זונה... מה אתה בא לעשות אצלי בשכונה? אני השתגעתי, הייתי רואה אותו עשרה ככה מולי, פתחתי את התיק ככה... אני אומר לך את האמת, יעני הוצאתי את הנשק ושמתי ככה על המותן שלי, העקרב היה ביד שלי, ירדתי אליו והוא ירד, קודם כל הוא ירד מהרכב... אחרי שהוא ירד הוא אמר מה אתה עושה פה ופתח את הדלת כדי לרדת, לא יודע למה, אני הוצאת את הנשק, הוא ראה את הנשק איתי הסתובב וברח. התחלתי לירות בו... יריתי, יריתי ויריתי עוד... לא יודע אם פצעתי אותו או לא פצעתי אותו, הוא ברח והסתתר מאחורי רכב גדול יעני אוטובוס, אני הלכתי אחריו והתחלתי לירות בו הסתובבתי מהצד השני ויריתי בו עוד כמה יריות והנשק שלי נגמר... הוא רצה להסתובב וללכת מהצד השני, הסתובבתי אני מהצד השני... והוא היה רחוק ממני במרחק כזה... של חמישה או שישה מטרים... הוא היה פצוע מכמה יריות אני חושב, הוא היה רץ לאט לאט, זה שרצח אבא שלי התחלתי לירות בו... הוא רצה לברוח ואז הסתובבתי מהצד השני ואז הוא חזר ככה עשרה מטרים רחוק ממני יעני, עמדתי ככה והתחלתי לירות בו ואז נגמר הנשק שלי. נהיה ריק, שמתי אותו על הרצפה... (המנוח היה רחוק ממנו לדבריו כשמונה מטרים) שמונה מטרים משהו כזה, התחלתי לירות בו עד שנגמר לי הנשק, הפסיק לירות, לקחתי את הברטה והכנתי אותו, היו בו שישה כדורים ויריתי אותם. אנשים באו סביבי כדי לתקוף אותי, כשהייתי חוזר אמרתי להם אל תתקרבו אני מתנקם לאבא שלי הוא רצח את אבא שלי... עליתי לרכב וברחתי" (עמודים 4-7 מהתמליל ת/19א'). עוד הוסיף הנאשם כי חזר למכוניתו, הכניס את כלי הנשק לתיק, וכאשר ירד בוואדי קדום, הוא זרק את התיק בהר וחזר לביתו.**

בשעה 17:00 עצרו אותו. עוד אמר: **"לא רציתי לרצוח אותו, הוא בא לתקוף אותי ואני הייתי מסטול ולא הייתי ער... ארבעה קרטונים של טריפ, הייתי עם ארבע כוסות של וויסקי, הייתי משתמש עם סמים והייתי עם שתיים אקסטות"** (שם, עמוד 7). עוד הוסיף הנאשם כי בני משפחת המנוח תמיד ירקו עליו והתגרו בו מאז שרצחו את אביו והמטרה לא פעלה נגדם. הוסיף כי המנוח לא רק קילל אותו, אלא קילל את אביו: **"בנוסף לזה שהוא רצח את אבא שלי הוא מקלל את אבא שלי גם. אני היה לי שכל והשתגעתי, הפסקתי להיות ער אני מסטול לא רואה מה יש מולי... אני סיפרתי את האמת סיפרתי את הכל ומה שיהיה יהיה זה מה יש..."** (שם, עמוד 8). לשאלה איך הוא ידע שהמנוח יהיה באותו מקום, השיב כי הלך לקנות סמים, אבל אמר (לעצמו), אם מישהו מהם יתגרה בו, הוא ירה בו. הנאשם חזר בהמשך על כך שלא רצה לרצוח את המנוח אך הוא התגרה בו וקילל את אביו. לגבי הנשקים, אמר כי באחת הפעמים בהן עשה שימוש בסם, הוא ראה מישהו חופר באדמה ומטמין שק, ולאחר מכן הוא חפר באותו מקום ומצא שם רימונים את כלי הנשק וקליעים. לדברי הנאשם, עד לאותו שלב הוא לא עשה שימוש בנשק מעולם, אמר כי הרימונים בביתו, אמר כי את הבגדים שלבש בשעת האירוע הוא הכניס למכונת כביסה, סיפר על כך שהיו מספר פעמים בהן אחותו חזרה מבית הספר לאחר שראתה את מחמוד שרצח את אביה. בהמשך אותה חקירה, אומר הנאשם כי המנוח יצא ממכוניתו כדי לרצוח אותו כמו שרצח את אביו, ועל כן עשה שימוש בנשקו על מנת להגן על עצמו, הוא היה לבד, פחד מהמנוח: **"הוא בא לרצוח אותי ואני רציתי לרצוח אותו"** (שם, בעמוד 12). לאחר מכן הוא אומר: **"להרחיק אותו ממני, אני לא רציתי לרצוח אותו אבל זה מה שהיה ואלוהים רק יודע את זה"**. גם בשלב זה הוסיף הנאשם כי המנוח ראה את הנשק (שבידי הנאשם), והמנוח ברח. עוד הוסיף כי כשהמנוח ראה את כלי הנשק, המנוח פחד. באותה חקירה אמר הנאשם כי פעמיים בעבר רב עם המנוח, פעם אחת בעין לוז המנוח הרים עליו סכין, פעם בג'אבל מוכבר, המנוח יצא ממכוניתו עם סכין כלפי הנאשם, רצה לתקוף אותו ואנשים הפרידו ביניהם. על כן, אמר הנאשם לעצמו כי ייקח כלי נשק עמו למקרה שיקרה כמו שקרה: **"אם הוא ידבר איתי הפעם, אני אירה בו"** (שם עמ' 15). לדברי הנאשם, הוא ירה את כל הקליעים שהיו עמו, כ - 19 כדורים מהנשק האוטומטי ושישה כדורים מהאקדח. בהמשך אומר הנאשם: **"הוא רצה לתקוף אותי ולרצוח אותי, הייתה לו סכין או משהו, וואלה לא יודע מה היה לו בדיוק. ירדתי אליו. כאשר הוא ראה אותי הסתובב וברח והתחלתי לירות בו"** (שם, עמוד 17). הנאשם המשיך ואמר כי הלך אחרי המנוח לרכב וירה בו, גם כאשר המנוח הסתתר מאחורי רכב גדול שהיה במקום, כאשר המנוח ניסה להסתובב ולהימלט, הנאשם אגף אותו וירה בהגיעו מהצד האחר. דברים דומים אמר הנאשם בחקירתו מיום 17/8/16 (ת/59), וכן בחקירתו מיום 16/8/16 (ת/53), שם פירט ארוכות את אירועי מות אביו (חקירה מתועדת).

27. **זוהיר נבולסי**, ערך את המסמך נ/1, מיום 24/10/18, מכיר את הנאשם כשנתיים, שעה שהנאשם היה אצלו בטיפול, הוא טיפל בו כנער שנשר מבית ספר, שרצה ללמוד מקצוע. לדבריו הוא לא ידע שהנאשם השתמש בסמים לפני מות אביו. הוא הוסיף כי נעשו לו בדיקות, שכן הנאשם בשעת הכשרתו, עבד עם מכשירים שעלול היה להיפגע מהם לו

היה מסומם. השינוי חל לאחר מות האב, אז הנאשם הפסיק להגיע, ובדיקות הסם יצאו חיוביות. **מב"ק**, הוא בן דודו של הנאשם (תצהירו נ/2 מיום 20/10/18), היה ביחסים טובים עם הנאשם, העיד על אירוע משנת 2014, שעה שהמנוח בא מולו ומול הנאשם ברכבו, יצא עם סכין והתקרב לרכבם ואמר כי הוא רוצה להרוג את הנאשם כפי שהרג את אביו, ועוברי אורח הפרידו ביניהם. גם **ע"ק**, בן דודו של הנאשם, (תצהירו נ/3), העיד על אירוע מחודש יוני 2016 בג'בל מוכבר. בנוסעו עם הנאשם ברכב הגיע המנוח מולם ברכבו. המנוח עצר, יצא ממכוניתו עם סכין והחל לקלל את הנאשם ואמר כי ירצח אותו כפי שרצח את אבא. הנאשם אחז באבן ואולם עוברי אורח הפרידו ביניהם. כך תיאר העד אירוע בו המנוח ירק על הנאשם. **מוחמד אבו קולבין** (תצהירו נ/4) התייחס לאירוע מחודש מאי 2016, בג'בל מוכבר, בנוסעו ברכב עם הנאשם בא המנוח ברכבו מולם, המנוח עצר ויצא מרכבו כשהוא אוחז סכין שחורה וגדולה. העד והנאשם נמלטו מהמקום. **איברהים אללה** (תצהירו נ/5), העיד על אירוע מחודש דצמבר 2015. הוא היה בדואר עם הנאשם, ופאדי חג'זי ראה את הנאשם, צעק ואיים עליו ובן דודו של פאדי, עומר, שלף סכין יפנית וגם הוא צעק ואיים על הנאשם. אחות הנאשם **מס"ק**, כבת 19, העידה על אירועי רצח האב בידי משפחת המנוח, לאחר מכן היא נזקקה לטיפול פסיכולוגי. היא טענה כי ראתה את המנוח רוצח את אביה עם סכין. לדבריה, היא איבדה את ההכרה, תקופה ארוכה לא הייתה יכולה לדבר על כך ועל כן לא הלכה למשטרה. בסופו של דבר, כאשר הגיעה, היא מסרה עדות. לאחר שהשתחררה מבית חולים היא לא הלכה תקופה לבית ספר. כאשר החלה ללכת לפעמים היה עובר המנוח היה מתחיל לקלל אותה ואף יורק עליה.

סיכומי הצדדים

סיכומי המאשימה

28. המאשימה מבקשת לקבוע כי הנאשם ביצע את המיוחס לו בכתב האישום ולהרשיעו בדין. לשיטתה, יריעת המחלוקת בתיק הנה צרה למדי, שכן הנאשם למעשה מודה באירוע ההמתה, אך טוען לקיומן של הגנות שונות שדין להידחות. הרצח שבוצע בתיק זה הינו, פשוטו כמשמעו, נקמת דם, שאינה הגנה שמוכרת בפסיקה. שנתיים לפני הרצח הנוכחי נהרג אביו של הנאשם באירוע שאין חולק כי היה טראגי לנאשם ולמשפחתו. אין מחלוקת גם כי המעורבים באותו סכסוך, שבעקבותיו נרצח האב, היו ממשפחת המנוח בתיק שלפנינו. באותו מקרה, בוצעה חקירה אך התיק נסגר מחוסר ראיות. כיום, ההליך דנן אינו ערר על ההחלטה לסגור את התיק או לקבוע ממצאים כלשהם לחובת המנוח בקשר עם מעורבותו. עדויות הנאשם ובני משפחתו בהקשר זה הינן עדויות שמועה רצופות סתירות וקשיים ואין להתייחס אליהן כלל, משום שחומר החקירה המלא באותו מקרה אינו חלק מחומר החקירה בתיק דנן ולא הוגש לבית המשפט. לפיכך, בית המשפט אינו יכול לקבוע ממצאים לחובת המנוח או בני משפחתו בקשר לרצח הקודם.

29. בתיק דנן, המאשימה טוענת כי הוכח שלרצח המנוח מחמוד חג'ל קדמה החלטה להמית, הכנה והעדר קנטור. מעבר לראיות של שרידי הירי שנמצאו על הנאשם, צילומים שלו נמלט במכונית מהזירה והודאות שלו בפני החוקרים, אמו ואחיו - יש מספר עדי ראיה לרצח.

30. **יסוד ההכנה לרצח:** הנאשם הודה שבצהרי יום 5.8.16 הוא נהג ברכב המאזדה של אחיו כשהוא מצויד בשני כלי נשק סקורפיון וברטה, כשהוא נוסע לכיוון ראש אל עמוד. שם התגורר המנוח לאחר ששנתיים קודם לכן הוא ומשפחתו עזבו את ביתם לאחר שנרצח אביו של הנאשם. הנאשם עמד מול רכבו של המנוח וירה לעברו. מדובר בכלי נשק שהיו בבית הנאשם מספר חודשים קודם לכן. בת/28 ו - ת/31 ניתן לראות תמונות שלו עם כלי הנשק שנמצאו בטלפון הנייד שלו. ישנה גם תמונה עם הכיתוב: מי שרוצח אנשים - ירצח מתי שהוא. בנוסף, ישנם כמה אמירות של הנאשם שמעידות על כך שהוא נשא את כלי הנשק כדי לנקום, באומרו כי אם מישו "יתחרקש" בו, הוא יירה בו (ת/19 ש' 19 ו - 35). התנהלותו של הנאשם באותו יום אינה מתיישבת עם הטענה שהוא בסך הכל הלך לקנות סמים בראש אל עמוד ודווקא באותו היום החליט לקחת עמו את כלי הנשק. למעלה מן הצורך, ניתן לקבוע כי ההכנה יכולה להתגבש לאלתר יחד עם ההחלטה להמית סמוך מאוד לפני מעשה ההמתה. כלומר, די בכך שהנאשם הגיע למקום, הוציא את הנשק, אחד ממכנסיו, והאחר החזיק בידו, כיוון לעבר המנוח וירה בו - בכדי לעמוד בתנאי ההכנה. המאשימה הפנתה לפסיקה בענין זה.

31. שני עדי ראיה מרכזיים ראו את הרצח, ואחרים ראו חלק מההתרחשות. בילאל עבאסי ועבדאללה עבאסי אמרו ששני כלי הרכב נסעו האחד, במעלה הכביש, והשני, במורד הכביש, נעמדו האחד מול השני. שניהם ציינו שהמנוח נורה בעודו ישוב בתוך הרכב שלו. דו"ח מז"פ ת/39 מצביע על כך שחור הירי במכסה המנוע של רכב המנוח מתיישב עם ירי לכיוון מי שיושב ברכב. שני העדים אמרו כי לאחר הירי הראשוני המנוח ברח מהרכב, הם לא ראו את המנוח מחזיק משהו בידו או מקלל את הנאשם. בילאל עבאסי אף אמר כי הנאשם לא יצא בתחילה מהרכב, אלא ירה מתוך הרכב שלו את היריות הראשוניות. מכל מקום, כשהמנוח ירד מהרכב שלו וברח במעלה הכביש, בכיוון ממנו הגיע עם רכבו, העדים מתארים כי הנאשם רדף אחריו והמשיך לירות עליו. בילאל אמר כי המנוח ניסה להסתתר בין מערביל בטון למשאית ליד חומת אבן. ואכן, על חומת אבן זו נמצא כתם דם המלמד כי המנוח ניסה לטפס עליה. ניתן לראות בתמונות כי ברווח שבין החומה למשאית נמצא המנוח והובהל לבית החולים, שם נפטר. כלומר, המנוח נמצא במרחק של עשרות מטרים מהמיקום שבו הרכבים נעצרו לראשונה, דבר שתומך במרדף אחריו.

32. העד סעיד עבאסי אמר כי הוא שמע יריות וראה את הנאשם יורה ואת המנוח בורח מרכבו תוך שהנאשם מוסיף

לירות עליו. פרט זה הוסף אמנם בהכנה לעדות, אך יש את שני העדים האחרים שאמרו זאת כל העת. סעיד אמר כי הוא ראה את היורה חוזר למכונית שלו וכי הוא אמר לכולם אל תפחדו זה הדם של אבא שלי. גם הישאם סרחאן אמר כי הוא שמע יריות וראה את הנאשם שחזר לרכבו עם הנשק בידו ואמר שהוא נקם את דם אביו. כך שאמר העד בורהאן מהאלוס שראה את סוף האירוע ושמע דברים אלה מפי הנאשם. הודעות חטיב שווקאת וסעיד חטיב הוגשו בהסכמה (ת/42 ו - ת/43), הם לקחו את המנוח לבית החולים, כשהיה עדיין בהכרה. המאשימה הפנתה גם ל - ת/44, ת/46 ו - ת/58.

33. יסוד ההחלטה להמית: חזקת הכוונה קובעת כי אדם מתכוון לתוצאות הנובעות באופן טבעי ממעשיו. שימוש בשני כלי נשק קטלניים, אחד מהם טמן במכנסיו והאחר החזיק בידו, בהם יש פוטנציאל לגרום למוות - מלמד על הכוונה להמית. הנאשם הודה שכשנגמרו הקליעים בסקורפיון, אותו החזיק בידו, הוא הוציא את הברטה שהיתה במכנסיו והמשיך לירות על המנוח. מעל ל - 20 כדורים נורו לעבר המנוח. 15 כדורים חדרו לכל חלקי גופו של המנוח. לא מדובר בירי לכיוון פלג הגוף התחתון. נתונים אלה מבססים את חפצו של הנאשם במות המנוח. הדוחות הרפואיים והפתולוגיים (ת/50 ו - ת/51) קובעים שמות המנוח נגרם מהלם תת נפחי דימומי. נתון נוסף המלמד על ההחלטה להמית הוא אופן הירי. הנאשם לא הסתפק בירי לתוך הרכב, אלא המשיך לרדוף אחרי המנוח במשך עשרות מטרים, תוך שכל העת הוא ממשיך לירות בו, והוסיף לירות גם אחרי שהמנוח ניסה לקפוץ על חומת האבן ולהסתתר בין שני רכבים גדולים. הנאשם למעשה מוודא הריגה ויורה מטווח קרוב. הסיבה היחידה שהפסיק לירות היא שנגמרו לו הכדורים. לנאשם היו כמה יציאות אפשריות מהמצב הזה לאורך ההתרחשות המתוארת, וההחלטה להמית במקרה דנן זועקת מהנסיבות. נתון נוסף הוא התנהגות הנאשם לאחר הרצח. עדי הראיה אומרים שלאחר הרצח הוא חזר למורד הכביש כשהוא אוחז בכלי הנשק ואומר נקמתי את דם אביו. הוא אמר במפורש שהיתה כאן מידה כנגד מידה. אמירותיו מעידות בבירור על ההחלטה להמית בדם קר את המנוח ולנקום את מות אביו. בנוסף, עדי הראיה רואים אותו נמלט מהמקום מיד לאחר מכן, מבלי להזעיק עזרה או לבדוק את מצבו של המנוח, דבר שהוכר בפסיקה כנסיבה המעידה על ההחלטה להמית ועל הרצון במוות. לכך יש להוסיף את המניע הברור שהיה לנאשם לרצות במות המנוח, והשקרים והגרסאות הסותרות של הנאשם בהודעותיו במשטרה ובעדותו בבית המשפט. הפסיקה קובעת כי ניתן לתת לשקרים של נאשם משקל ראייתי עצמאי עד כדי סיוע, כשמדובר בשקר מהותי שמוכח בראייה עצמאית, כשברור כי הוא מכוון להטעות את בית המשפט ולנאשם אין הסבר סביר לשקר. בענין זה הפנתה המאשימה לפסיקה.

34. גרסאות הנאשם: הנאשם סתר את עצמו בכל ענין. החל ממה שראה ביום בו אביו נהרג, השימוש בסמים וכל ההתנהלות שלו ביום הרצח, הזמן בו התעורר, כמות הסמים שלקח, סוג הסמים, היכן הסתיר את כלי הנשק ועד לאירוע

הרצח עצמו. מדובר בגרסאות סותרות, מוגזמות, מתפתחות. לאחר התייעצות עם סניגור הנאשם מוסר גרסאות חדשות. בתחילה אמר שהמנוח קילל אותו, אחר כך אמר כי המנוח בא להוציא משהו מהרכב, בהמשך, אמר כי המנוח הוציא סכין, אחר כך אמר שהמנוח החזיק נשק ובא לתקוף אותו. הנאשם טען גם לשכרות. המאשימה הכינה טבלה ובה הפניות לסתירות נטענות של הנאשם. בהודעתו הראשונה במשטרה (ת/9), מיום 5.8.16, הכחיש הנאשם את הרצח, וכך בהודעתו מיום 7.8.16 (ת/13). בתשאול מיום 8.8.16 (ת/69א) שנערך לפני חקירתו באותו יום, ע"י וואפי ביסאן, וגם בחקירה מאותו יום (ת/70), הנאשם אינו מודה בדבר. משלא הודה הנאשם, אין רלבנטיות לטענותיו, לפיהן, ביסאן הבטיח לו משהו. ביסאן הסביר את דבריו לנאשם. לא מדובר במשפטים פסולים והוא הסביר לו את ההבדל בין רצח להריגה, מבלי להבטיח לו דבר לענין העונש. אמר לו כל הזמן "אינשאללה", אם ירצה השם, זו אינה הבטחה. באשר לתרגיל חקירה מיום 9.8.16 (ת/68א), שם הנאשם הכחיש הכל, ולפיכך, אין רלבנטיות לטענת הנאשם, לפיה, הוא לא הוזהר. כך גם לגבי הדברים שאמר לו מורד, אין בהם פסול, מורד העיד שהם חלק מהגירוי של החקירה, וכי הוא לא נתן לו כל יעוץ משפטי. הוא הסביר לו את הבדל בין רצח להריגה וממילא הנאשם לא הודה. בתשאול לפני החקירה ביום 9.8.16 (ת/5), שהוקלט בטלפון הנייד של השוטר כנעאן חמוד, שנכח עם יובל עזרא ומורד. מורד רק האזין וכנעאן ויובל דיברו. בתשאול זה מודה הנאשם לראשונה ברצח. יובל עזרא נשאל מדוע הנאשם לא הוזהר והשיב כי הוא הוזהר בחקירות קודמות, והסביר כי חקירה היא דינמית ומההקלטה ניתן להתרשם על האופן בו בוצע התשאול. לאחר התשאול בוצעה חקירה פרונטלית (ת/18), בה הוזהר הנאשם והוא חזר על דבריו בתשאול, ולפיכך, אין כל פסול בתשאול זה. בתשאול הנאשם מודה שהוא רצח את המנוח, שהמנוח ירד מהרכב, הנאשם ירה בו, המנוח הסתתר מאחורי הרכב שלו, הנאשם ירה בו עשרה כדורים. הנאשם הסביר כמה כדורים היו לו בסקורפיון וכמה כדורים היו לו בברטה. לאחר התשאול, עזרא אמר לו שייקח אותו לקבר של אבא שלו, דבר שהנאשם ביקש לכל אורך חקירותיו ולא הובטח לו מראש כי יינתן לו. חקירה מאוחרת יותר של הנאשם באותו היום, 9.8.16, (ת/19), נחקר ע"י כנעאן חמוד, הוא הוזהר והודה. טוען שהמנוח קילל אותו, עצר את הרכב, בא להוציא משהו, אבל ברגע שראה את הנאשם עם הנשק, החל לברוח והנאשם החל לירות עליו, והמשיך לירות עליו גם לאחר שהמנוח ברח מאחורי הרכב. הנאשם אמר כי החליף נשק לאחר שנגמרו לו הכדורים וחזר לרכבו ואמר לאנשים שרצו לתקוף אותו כי מדובר בנקמה במי שהרג את אביו. לאחר חקירה זו, באותו יום, נערך לנאשם שחזור (ת/14 - ת/15א'), שם הוא הוזהר, הודה ולראשונה טען כי המנוח בא מולו, ירד מרכבו ורצה לתקוף אותו, הנאשם בתגובה יצא מהרכב וירה במנוח, המנוח ברח והוא המשיך לירות בו, והמשיך לירות גם שהמנוח התחבא מאחורי רכב, וכשנגמרה לנאשם התחמושת הוא הוציא את הברטה וירה בו. ביום 10.8.16 בוצע תרגיל חקירה בין הנאשם לאמא שלו (ת/8 ו - ת/8ב'). הנאשם מדבר בפנטומימה, לוחש באוזנה של האם ומחווה בידו תנועה של ירי, והשיב בחיוב לשאלת אמו האם רצח את המנוח. לאחר מכן, בפני החוקר תאמר, הציג הנאשם מצג שווא כאילו אינו שומע, אך נראה מהנהן בראשו לשלילה, בדרך המלמדת כי שמע את החוקר. הנאשם הודה גם בחקירה מיום 15.8.16 (ת/53), ואומר לראשונה שאינו יודע מה היה למנוח ביד - סכין או נשק. מתאר

שהמנוח קילל אותו, ירד לכיוון הרכב, הנאשם הרגיש פחד, יצא מהרכב, ירה בו ורדף אחריו. הנאשם אמר שהוא שכח לספר בשחזור שהמנוח החזיק נשק. המאשימה טוענת כי מדובר בגרסה כבושה ולא הגיוני כי הנאשם היה שוכח דבר כ"כ קרדינלי. גם בהודעה האחרונה מיום 17.8.16 (ת/59), הנאשם הודה וחזר על כך שלמנוח היה סכין או ברזל ביד. בבית המשפט הוא חוזר על ענין הקללות ואומר לראשונה שהמנוח רץ לעברו. מדובר בטענה של הגנה עצמית כבושה, הנסתרת בעדויות עדי הראייה ויש לדחותה.

35. יסוד העדר הקנטור: קנטור משמעו התנהגות פרובוקטיבית מצד הקורבן סמוך למעשה ההמתה, השולל מהנאשם את היכולת לשלוט בעצמו. יש לבחון באופן אובייקטיבי האם ההתנהגות המקנטרת השפיעה על הנאשם עד כדי איבוד שליטתו העצמית, שהוא ביצע את המעשה הקטלני מבלי לחשוב על תוצאותיו. יש לבחון האם האדם הסביר היה פועל באותו אופן אם הוא היה מקונטר. בענין זה אין לקבל כל טענה תרבותית, לפיה, נקמת דם היא מנהג תרבותי. בענין זה הפנתה המאשימה לפסיקה. במקרה דנן גם המבחן האובייקטיבי אינו מתקיים וגם המבחן הסובייקטיבי. עוד טוענת המאשימה כי מדובר באירוע שלא מתקיימת לגביו דרישת המידות. רצח אביו של הנאשם היה שנתיים קודם לכן. כמו כן, לא ידוע כי הנאשם ראה את המנוח תוקף את אביו ולכל היותר הוא שמע על כך. אמו של הנאשם אמרה שהיו לנאשם כמה אמרות של נקם (מפנה ל - ת/67ד'). עוד נטען שיש לדחות טענה נוספת שהעלה הנאשם, לפיה, המנוח קילל אותו סמוך לאירוע ההמתה והקללה הזו בנפרד או כחלק מקנטור מתמשך שהצטבר לרצח אביו ולמפגשים הקודמים בינו לבין המנוח גרמה לו לאבד עשתונות. לא הוכח שהמנוח קילל את הנאשם. איש מהעדים לא אמר זאת ולא תיאר כל סיג ושיח ביניהם, אלא אמרו כי המנוח נורה בעודו יושב ברכבו. עד אחד אמר כי הנאשם החל לירות במנוח כשהוא עצמו ישוב ברכבו. מכאן עולה כי לא הוחלפה ביניהם מילה. גם בהנחה כי תתקבל טענה זו, הרי שקללות וגידופים אינם נכנסים לגדר קנטור.

36. עוד טוענת המאשימה כי להוכחת קנטור יש להראות כי ההחלטה להרוג לא התגבשה כבר קודם למעשה, ושבתכופ למעשה אירע קנטור נוסף שיש לו מעמד עצמאי וכוח עצמאי שהוא בבחינת טריגר. בענייננו, לגבי התנאי הראשון, המאשימה חזרה על טענותיה בנוגע לכך שההחלטה להמית התגבשה זמן רב לפני המפגש בינו לבין המנוח. לגבי התנאי השני, נטען כי אם תתקבל טענת הנאשם לקללות שקילל אותו המנוח, אין בכך כדי להתגבש לכדי קנטור המוכר בפסיקה כהגנה עצמית. בנוסף, לגבי כל האינטראקציות שהיו בין הנאשם למנוח לפני הרצח, טוענת המאשימה כי עדות הנאשם מלאת סתירות וכך גם בעדויות עדי ההגנה, באופן שאינו מאפשר לקבוע ממצאים שהמפגשים הללו אכן התרחשו כפי שתיארו אותם. בענין הסתירות לגבי המפגשים הגישה המאשימה טבלה נוספת. הסתירות מתייחסות לשאלה אם בכלל היו מפגשים קודמים בין המנוח לנאשם, היכן היו, מתי ומה אירע בהם. במשטרה הנאשם כלל לא

הזכיר מפגשים כאלה ושלל סכסוך בינו לבין משפחת המנוח. הנאשם שינה את הגרסאות שלו אחרי שתצהירי עדי ההגנה ניתנו. עדי ההגנה הללו לא פנו למשטרה, למרות שלשיטתם היה מדובר באירועים חמורים. תצהיריהם הוגשו ממש באמצע ההליך, כך שברור שמדובר בעדים בעלי אינטרס ויש לדחות את גרסאותיהם או לקבלן בעירבון מוגבל ביותר. התצהירים רק מחזקים את העובדה שהיתה כאן נקמת דם ולא תגובה להתגרות. אין כל סיבה שמשפחה שנדרשת לשלם עטוואה תתגרה במשפחה לה היא שילמה את הכספים, ויותר הגיוני שהנאשם ומשפחתו מאמינים שהמנוח ומשפחתו אחראים למות אביהם. עוד נטען כי צריך שיתקיים יחס סביר בין טיב הקנטור לבין התגובה הקטלנית. תנאי זה לא מתקיים במקרה דנן, בו נעשה שימוש בנשק חם בשני כלי נשק ובהתחשב באופן שבו בוצע הירי.

37. טענת הגנה עצמית: אחת משלל טענות הנאשם הנה שהמנוח ניסה לתקוף אותו בזמן הרצח באמצעות סכין או נשק. דבר זה לא הוכח. השוטר פאדי גאנם הגיע לזירה רבע שעה לאחר האירוע ולא מצא כל סכין במקום. איש מהעדים לא הזכיר סכין. איוב סלהאב (הודעתו הוגשה בהסכמה - ת/61) אמר שהוא ראה סכין יפנית צהובה סגורה במרחק של 7 מטרים לפני המנוח, אך סכין זו נעלמה לאחר מכן, היא לא נתפסה ואין הוכחה לכך שהיתה אי פעם בידיו של המנוח. יתרה מזו, עד ההגנה מב"ק, אמר כי הסכין שבה השתמש הנאשם באחד המפגשים שהיו בינו לבין המנוח 3 שנים קודם לכן - עשה שימוש בסכין צהובה. המאשימה טוענת כי במקרה דנן לא מתקיים אף אחד משישה התנאים להגנה עצמית שנקבעו בפסיקה: לא הוכח שמעשיו של הנאשם נעשו לשם הדיפת תקיפה שלא כדין; לא הוכח שנשקפה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו - גם אם נקבל את טענת הנאשם, לפיה המנוח החזיק בסכין, הנאשם לא טוען כי המנוח התקרב אליו עם הסכין הזו אלא רק יצא איתה מהרכב. הנאשם יכול היה בקלות להיכנס לרכב שלו ולברוח מהמקום. טענתו כי הרכב של המנוח חסם אותו, אינה יכולה להתקבל, כי עובדה שלאחר שהוא ירה במנוח הוא חזר לאותו רכב וברח מהמקום; לא הוכח כי מדובר היה בסכנה מיידית. הנאשם תיאר בעצמו כיצד המנוח ברח מפניו והוא רדף אחרי המנוח תוך שהוא ממשיך לירות בו, כך שברור שלא נשקפה לו כל סכנה מהמנוח. בענין זה אין לקבל את הטענה שהמנוח רץ אליו בחזרה כשהוא ירוי ופצוע. וגם אם היה עושה כן במצב זה לא היתה נשקפת סכנה לחייו של הנאשם, והנאשם המשיך לירות בו עד שהגיע אליו לחומה ומוודא הריגה; הנאשם לא הביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את התפתחות הדברים. ברור שהוא הבין שהיתה התנהגות פסולה, הוא ירד מהרכב עם שני כלי נשק בידיעה כי הוא הולך להשתמש בהם; נחיצות ופרופורציה - שני תנאים אחרונים אלו כלל לא נתמלאו.

38. הגנת שכרות: הכלל הוא כי הנאשם צריך להראות שמידת השכרות הגיעה לדרגה הסותרת את חזקת הכוונה. במקרה דנן, הנאשם לא הצליח להוכיח שקיים ספק סביר שבזמן הרצח הוא היה תחת השפעת סמים הסותרת את חזקת הכוונה. לא התמלאו התנאים הנדרשים: עדויות של אנשים או שוטרים שראו את הנאשם בסמוך למעשה; עדויות

מומחים; פעולות מורכבות שביצע הנאשם לפני, במהלך ולאחר ביצוע המעשה שמצביעות על מודעות ורצון בתוצאות; עד כמה תוצאת העבירה מסתברת מהמעשה ועד כמה היא נפרדת ממנו; הצהרות שהנאשם משמיע לפני או בעת הרצח; עד כמה הוא זוכר את הפרטים שנוגעים לביצוע העבירה. כל התנאים הללו אינם מתקיימים במקרה דנן. התנהגותו של הנאשם לפני, בעת ואחרי הרצח מעידה כאלף עדים על מודעותו למעשים ושאיפה להשיג את התוצאה. הנאשם ידע היטב לאן הוא נוסע, הוא ידע לספר לחוקרים שלפני הרצח הוא הלך לשטוף את הרכב, הלך לחפש מלונה לכלב, חזר הביתה, אכל, שתה, עישן, לקח את כלי הנשק אתו והניחם בתיק במושב לידו, ולפני כן ביקש את המפתחות מאח שלו. הוא סיפר שהוא נסע מרחק משמעותי בלי להיות מעורב בתאונה והנסיעה שלו היתה בסדר. בני המשפחה העידו במשטרה כי הוא התנהג באופן רגיל לחלוטין. אמנם בבית המשפט הם ניסו להעצים את המצב שלו ביום הרצח, אך המאשימה מבקשת להעדיף את האמרות שלהם במשטרה. האם אמרה שהנאשם נראה לה רגיל. אחיו טען לראשונה בבית המשפט שהנאשם היה מסטול אך לא ידע להסביר מדוע לא אמר זאת במשטרה ומדוע נתן לנאשם את מפתחות הרכב בראותו במצב נטען זה. ענין נוסף ששולל את השכרות זה התנהגות הנאשם לאחר הרצח. הוא אמר לעדי הראיה לרצח שהוא נקם את דם אביו, הוא עולה על הרכב שלו, נוסע, נפטר מכלי הנשק, וידע לנסוע הביתה, הצליח להתקלח, להחליף בגדים ולהאכיל את הכלב (גרסתו ב - ת/19). גם במשטרה הנאשם זכר את כל הפרטים מיום הרצח. כל החוקרים שחקרו אותו העידו שהוא התנהג רגיל במהלך החקירה, לא היה לו ריח של אלכוהול והוא לא התנהג כמסומם (ת/11-ת/12). לפיכך, אין כל בסיס לטענה שהנאשם היה שיכור ולא הוכח קשר סיבתי של פגיעה בכושרו להבין את המעשה ואת התוצאה שלו. בפסיקה נקבע שהיחלשות המעצורים הנפשיים בשל השכרות אינה משליכה על היכולת לגבש החלטה להמית.

39. כשירות הנאשם לעמוד לדין: הנאשם לא השיב לטענת סנגורו, לפיה, אינו משתף עמו פעולה, אבל הביא חו"ד מטעמו שאומרת שהוא לא כשיר לעמוד לדין. המאשימה מבקשת לקבוע כי הנאשם היה כל העת כשיר לעמוד לדין, וגם בשלב בו אמור היה לתת תשובה לאישום, וכי הוא בחר שלא לעשות כן מטעמים טקטיים בלבד, והימנעותו ממתן תשובה לאישום מחזקת את הראיות נגדו לפי סעיף 152 לחסד"פ. חוה"ד הנה מחודש אפריל 2017, בעוד שההליכים החלו בחודש אוגוסט 2016, בעת שנעצר. לפי הפסיקה, לצורך קביעה שנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין לפי סעיף 15א' לחוק לטיפול בחולי נפש, נדרש שהוא יהיה חולה נפש, כלומר, ילקה בהפרעה נפשית חמורה שמתאפיינת בפגיעה קשה בכושר השיפוט שלו, בתפיסת המציאות, שתמצא ביטוי בין היתר בהעדר יכולת להתקשר עם עורך הדין ולמסור פרטים העשויים להגן עליו. הנאשם נבדק ע"י הפסיכיאטר המחוזי לאחר חו"ד מטעם ההגנה, ונקבע שהוא כשיר, אחראי ואך מנסה להתחזות למי שאינו כזה.

40. המאשימה מבקשת לאמץ את חו"ד של ד"ר רסקין על פני חו"ד של פרופ' לוי מטעם ההגנה, מהנימוקים הבאים: פרופ' לוי לא עיין בחומרי החקירה אלא רק בכתב האישום, בעוד שד"ר רסקין עיין בכל החקירות של הנאשם. פרופ' לוי נפגש עם הנאשם פעם אחת בלבד, בתנאים שהוא בעצמו הגדיר לא נוחים, לעומת הסתכלות ממושכת שנערכה לנאשם בכפר שאול שכללה 5 מפגשים ובזמן המעצר הנאשם נבדק מספר פעמים ע"י פסיכיאטרים שקבעו שהוא מתחזה. ד"ר רסקין לא מצא סימנים של דיכאון, לא נראתה התנהגות שמצביעה על הזיות אלא רק סיפורים על הזיות כאלה וד"ר רסקין הסביר כי דבר זה לא יכול להתיישב עם הטענה שהנאשם הוא בדיכאון פסיכוטי. כמו כן, קבע כי הוא יכול להתמצא בהליכי המשפט, ידע מה מתרחש, שיש לו עו"ד וכי הוא נבדק ע"י פסיכיאטר. הוא התמצא בסיטואציה ולכן יכול היה לשתף פעולה עם עורך הדין. ד"ר רסקין הסביר מדוע מבחינה פסיכיאטרית לא סביר שאדם יתקשה לתת פרטים פשוטים מאוד אך יגלה שיתוף יתר בתכנים פסיכויטיים. קושי נוסף הוא שפרופ' לוי לא דיבר עם הנאשם בשפת האם שלו, ערבית, וכך גם עם אימו ואחותו. לעומת זאת, בכפר שאול השיחות עם הנאשם נעשו בערבית או באמצעות פסיכיאטר דובר ערבית החתום גם הוא על חו"ד. המאשימה הפנתה לתמיהה שעולה מעדותו של פרופ' לוי בעמ' 346 לפרו' כשהוא עומת עם ת/75, מכתב העו"סית אודות אנמנזה שלקחה מאחיו של הנאשם. לפיכך, מדובר בבדיקה מטעם ההגנה שלא בוצעה בתנאים אופטימליים ולא בשפת אם, כך שהעדר שיתוף הפעולה עם פרופ' לוי יכול להיות מוסבר בפערים בשפה ולא דווקא בשל מצבו הנפשי של הנאשם.

41. הקביעה של ד"ר לוי שהנאשם פעל כתוצאה מפוסט טראומה, כפי שהסביר ד"ר רסקין, כאן היה בדיוק ההיפך מהתסמינים של הפרעה זו, של הימנעות מההתנהגות שמזכירה לו את הטראומה. אביו נהרג באירוע אלים, אך הוא לא נמנע מאירוע אלים אלא מבצע את אותו אירוע אלים בדיוק. בנוסף, אין מסמכים רפואיים על פגיעה אורגנית שהנאשם עבר או טיפול נפשי. במשטרה ניתן לראות את שיתוף הפעולה מצדו עם החוקרים, את הניסיונות שלו לעשות הצגות ביום התרגיל שנערך לו עם אמא שלו, טענתו שאינו שומע את החוקרים, אך שומע קולות. הנאשם טען לראשונה שהוא שומע קולות בחקירה אחת לפני האחרונה (ת/53). בבית המשפט הוא התנהל והעיר הערות לעדים ולעורך הדין שלו באופן פעיל ויש לדחות את הטענה שלא היה כשיר לעמוד לדין.

42. **שימוש בסמים:** בני משפחתו הקרובה של הנאשם אומרים שהוא השתמש בסמים זמן רב לפני שאביו נהרג (ת/67א', ת/77), כך שכל ניסיון להציגו כאדם נורמטיבי לפני מות אביו - נכשל. כבר לפני מות אביו הוא נשר מבית הספר לאחר 8 שנות לימוד, לא היו לו חברים, לפי מה שאחיו אמר, הסתובב ללא מעש ברחובות, כפי שהעיד העובד הסוציאלי נבולסי, והשתמש בסמים. לגבי עדותו של נבולסי, נטען כי עשה רושם בלתי רציני. הוגש מסמך בו כתב כי הנאשם הפך לאלים כלפי בני משפחתו לאחר מות האב, אך מדובר בדבר שלא נזכר בעדות כלשהי של מי מבני

המשפחה שהעידו. מנגד, אמר כי הוא לא לקח סמים, בניגוד לעדות יתר בני המשפחה שגרו עם הנאשם באותו בית. גם התייחסותו של נבולסי לבדיקות השתן היתה לא רצינית ופרופ' לוי לא ייחס לדבריו משמעות יתרה בחוות דעתו.

43. בסופו של דבר, הנאשם החליט לקחת את החוק לידיים, פשוטו כמשמעו, ולעשות דין למי שלשיתו הרשויות לא מיצו עמו את הדין. קשה ככל שיהיה מות אביו של הנאשם, והשפעתו על הנאשם, אין לקבל פתרון בדמות נקמת דם, ולפיכך, מבקשת המאשימה להרשיעו בעבירת הרצח וגם בעבירות הנשק שיוחסו לנאשם בכתב האישום.

סיכומי ההגנה

44. סנגורו של הנאשם טוען כי המאשימה לא הצליחה להוכיח את אשמתו מעל לכל ספק סביר ועותר לזיכוי מלא של הנאשם מעבירת הרצח המיוחסת לו. לעמדת ההגנה, לכאורה, מדובר בתיק פשוט - הנאשם הודה, הן בחקירותיו במשטרה והן בבית המשפט, כי ירה במנוח. אין מחלוקת כי אותן יריות הביאו למות המנוח. אולם מאחורי הרובד הגלוי של מעשה זה, מסתתרים מספר רבדים סמויים, אשר בכוחם להעמיד לנאשם הגנות שונות, שככל שיתקבלו - מחייבות כי בית המשפט יורה על זיכוי של הנאשם מעבירת הרצח.

45. ההגנה טוענת כי בשל ספק בכשירותו הדיונית של הנאשם כיום, יש להפסיק את ההליכים בתיק. לחילופין, טוענת ההגנה כי לזכות הנאשם עומדת טענת ההגנה העצמית, ולמצער, כי מתקיים ספק בענין מרבית יסודות ההגנה העצמית. עוד טוענת ההגנה כי לא ניתן להרשיע את הנאשם בעבירת רצח, כיוון שלא הוכח יסוד העדר קנטור וכי ההגנה הוכיחה קיומו של קנטור מתמשך וקנטור ממש בסמוך לפני האירוע, וכי לא הוכחו יסודות ההכנה וההחלטה להמית. עוד טוענת ההגנה לקיומה של הגנת השכרות. לחילופין, נטען כי הנאשם סבל מהתעללות חמורה ומתמשכת מצד המנוח ובני משפחתו, בשלה הוא זכאי ליהנות מענישה מופחתת הקבועה בסעיף 300א(ג) לחוק העונשין. לחילופין, נטען כי נסיבות ההגנה העצמית חורגות במידה מועטה ממתחם הסבירות, ולפיכך, זכאי הנאשם ליהנות מההגנה הקבועה בס' 300א(ב) לחוק העונשין. לחילופי חילופין, נטען כי בשל מצבו הנפשי של הנאשם, הוא זכאי ליהנות מענישה מופחתת בהתאם לס' 300א(א) לחוק העונשין. טענה חלופית נוספת היא כי הרפורמה לענין עבירות ההמתה חלה בעניינו של הנאשם וכי הוא זכאי ליהנות בגינה מענישה מופחתת בהתאם לחוק החדש.

46. באשר לקנטור, נטען כי לאחר רצח אבי הנאשם, המנוח ובני משפחתו המשיכו להתגורר בנאשם ובמשפחתו

הקרובה. המנוח איים עליו במספר אירועים ולא קיים את העטווה. מאז מות אביו, מצבו הנפשי של הנאשם הלך והתדרדר, הוא השתמש בסמים משני תודעה, שקע בדיכאון והחל טיפול סוציאלי ונפשי. ביום האירוע הוא לא התכוון להמית איש והצטייד בנשקים מפחד מיריביו. הוא נסע לקנות סמים בראס אל עמוד בתחנה בה נהג לקנות, היה תחת השפעת סמים קשים במצב של שכרות. הוא נתקל במנוח בנתיב נסיעה צר ממנו לא יכול היה להימלט. המנוח קילל אותו, חסם את דרכו ויצא מהרכב עם סכין יפנית צהובה, ולפיקך, פעל הנאשם באקט של הגנה עצמית, ללא כל תכנון מוקדם ומבלי שגמלה בליבו החלטה להמית את המנוח.

47. **אירועים קודמים - רצח האב ופרובוקציות מתמשכות מצד המנוח ובני משפחתו כלפי הנאשם: רצח**

אבי הנאשם בחודש אוקטובר 2014 בוצע בשל ויכוח של מה בכך בינו לבין משפחת המנוח. ההגנה טוענת, מבלי לבקש מבית המשפט לקבוע מסמרות בנושא, כי המנוח היה מי שנעץ את הסכין בגופו של האב, פעולה שגרמה למותו בכוונה תחילה. עוד טוענת ההגנה, כי הנאשם היה נוכח באירוע, גם אם לא ראה את אקט הדקירה במו עיניו, הדבר השפיע עליו עמוקות, הביא להתדרדרות במצבו הנפשי והיווה את הקנטור הראשוני מצד המנוח, קנטור מתמשך שהלך והתעצם במפגשים מאוחרים יותר בין הנאשם למנוח. ההגנה הפנתה לעדויות מרים קרעין, מייס קרעין, מוחמד קרעין אחיו של הנאשם, עדות הנאשם, סאמר אבו גאנב, פאדי חג'אג'. ההגנה טוענת כי מהעדויות הברורות שנשמעו בפני בית המשפט, דומה כי לא יכולה להיות מחלוקת כי לשיטת משפחת קרעין, האב נרצח בדקירות סכין ע"י משפחת חג'אג'. עוד עולה כי הנאשם ובני משפחתו הקרובים היו עדים מקרוב לאירוע, וכי תיק הרצח כנגד מחמוד ופאדי חג'אג' נסגר מעילה של חוסר ראיות. ההגנה אינה מבקשת להרשיע את המנוח מחמוד חג'אג' בעבירת רצח, אך מבקשת מבית המשפט לקבוע כממצא עובדתי, שהחשיפה למות האב השפיעה עמוקות על הנאשם, החלה תהליך של הדרדרות נפשית והיוותה את תחילתו של הקנטור ומעשה ההתעללות מצד המנוח כלפי הנאשם.

48. **פרובוקציות וקנטור מתמשך מצד המנוח ומשפחתו כלפי הנאשם ומשפחתו: ההגנה טוענת כי המנוח**

ביצע פרובוקציות המהוות קנטור ומתמשך והביא את הנאשם לשאת נשק על גופו כהגנה עצמית והביאו אותו להתנהלות ביום האירוע כפי שהתנהל. העדים: מרים קרעין, מוחמד קרעין, הנאשם, מוחמד באדר קרעין בתצהירו נ/2, העידו על האירוע הראשון שהתרחש כשהנאשם היה עם בן דודו מוחמד באדר והגיעו לאזור עין אלזה. האירוע השני התרחש בג'אבל מוכבר, לגביו העידו מוחמד אבו קולבין (בתצהיר חלף עדות ראשית). האירוע השלישי התרחש בנוכחות האדי קרעין, בן דודו של הנאשם, שהעיד (בתצהיר נ/3). הנאשם העיד כי בכל פעם שפגש את המנוח, היתה פרובוקציה מצד המנוח, והנאשם חשש לחייו. הוא התייחס להבדלים בדבריו והסביר שהם יכולים לנבוע מבלבול או שכחה נוכח ריבוי המאורעות אותן עבר הנאשם עם המנוח והמצב הנפשי בו היה נתון. עד ההגנה איברהים עללא, תיאר בעדותו

פרובוקציה נוספת של המנוח למול הנאשם בחודש דצמבר 2015. אירוע הפרובוקציה שהתרחש לאחר מכן, נתמך בעדותו של עד התביעה פאדי חג'אג'. הנאשם תיאר בפירוט רב בעדותו את האירוע הזה. מייס קרעין ופאדי חג'אג' העידו על אירועים נוספים. ממקבץ עדויות אלה, מבקשת ההגנה לקבוע כי היו מספר רב של אירועים מקדימים לפני אירוע כתב האישום, בהם נתקל הנאשם או מי מבני משפחתו במנוח או באחיו, וכי הנאשם סבל מאיומים וניסיונות תקיפה מאיומים מצד המנוח, שהיה חמוש בחלק מהמקרים בסכין. עדותו של הנאשם בענין זה נתמכת בעדים רבים שמהימנותם לא קועקעה בחקירה נגדית. והסתירות, להן הפנתה המאשימה בטבלת הסתירות הן סתירות של מה בכך, אותן ניתן בנקל להבין עקב חלוף הזמן וריבוי האירועים, כמו גם מצבו הנפשי של הנאשם. אירועים אלו היוו קנטור מתמשך של המנוח כלפי הנאשם ויכולים אף להגיע להתעללות נפשית חמורה ומתמשכת.

49. המצב הנפשי של הנאשם: ממכלול העדויות והראיות שהוגשו עולה כי מצבו הנפשי של הנאשם הלך והדרדר מאז מות אביו וביום האירוע הוא סבל מבעיות פסיכיאטריות קשות, שלטענת ההגנה מגיעות עד כדי אי כשירות נפשית, או, כדי אחריות מופחתת בעבירת הרצח. עד ההגנה זוהיר נבולסי, עובד סוציאלי בעירית ירושלים (נ/1) סיפר על כך שהכיר את הנאשם פרק זמן ארוך עובר לרצח האב, כמי שהיה בעל אופק מבטיח, אך לאחר רצח אביו הוא השתנה, הסתגר, הפסיק את הלימודים והעבודה והחל להשתמש בסמים, גילה אלימות גם כלפי הקרובים לו וניכר כי היה בדיכאון. נבולסי הכיר את הנאשם למשך שנתיים מחודש אפריל 2014. הנאשם העיד כי לאחר רצח אביו הוא החל להשתמש בסמים קשים והפסיק ללכת לעבודה, אחיו לקח אותו לקבל טיפול נפשי בבית לחם. פרופ' עמיחי לוי ערך טרואנמנזה מקיפה בהרבה מזה שערך הפסיכיאטר המחוזי, הוא נפגש פרונטלית עם בני משפחתו הקרובים של הנאשם ושמע מהם אודות נסיבות הנאשם מאז רצח האב ועד ליום מעצרו. הוא מצא כי רמתו הקוגניטיבית של הנאשם נמצאה פגועה עד מאוד, נתגלו אצלו הפרעות קשות בתוכן החשיבה, עד לרמה של דלזיות והלוצינציות. מסקנתו היא כי הנאשם סובל מדיכאון פסיכוטי, הוא אינו מסוגל לעקוב אחר ההליך המשפטי ולפיכך אינו כשיר לעמוד לדין. הנאשם סובל מפחדים פסיכותרפיים קשים, חושב שמתכוונים להרוג אותו, ומתוך פירוש לקוי של המציאות, עלול לפגוע בזולתו. פרופ' לוי התייחס לחוות הדעת של הפסיכיאטר המחוזי והעלה קשיים בנוגע אליה: היא לא נעשתה ע"י גורם בעל הכשרה פסיכיאטרית שהוא חלק מהצוות המטפל, היא אינה מתייחסת לנושא השימוש בסמים או למרכיבים פוסט טראומטיים שקשורים לרצח האב, וכו'. בסופו של יום, מציין פרופ' לוי כי בניגוד לשורה התחתונה בחו"ד הפסיכיאטר המחוזי, לפיה הסימפטומים אינם מתאימים לשום תסמונת נפשית, הרי שהתסמינים מתאימים גם לדיכאון פסיכוטי וגם לתסמונת גנזר. ד"ר רסקין, שהעיד מטעם הפסיכיאטר המחוזי, לא שלל קיומו של דיכאון פסיכוטי, אלא טען כי בבדיקות לא התגלו סימנים כאלה. הוא אישר כי קיימים בנאשם תסמינים חלקיים לתסמונת גנזר. ההגנה סבורה כי לאור חוות הדעת של פרופ' לוי, שהוגשה מטעמה, ולאור העדויות בדבר מצבו הנפשי של הנאשם, יש לקבוע כי מדובר בנאשם אשר עבר טראומה קשה ביותר, ובהמשך לכך סבל מתסמינים פוסט טראומטיים. מעדויות העדים והפסיכיאטרים יש לקבוע כי

התגלו בהתנהגותו תסמינים פוסט טראומטיים וכי הוא לקה בדיכאון, אשר בהעדר טיפול הולם הלך והחריף עד כדי דיכאון פסיכוטי. אותו דיכאון פסיכוטי היה המצב בו נתון היה הנאשם בעת ביצוע העבירה, כמו גם בעת ביצוע הבדיקה ע"י פרופ' לוי. לפיכך, קיים ספק בדבר כשירותו הדיונית של הנאשם, ויש להפסיק את ההליכים נגדו. למצער, יש לקבוע כי קיימת בעיה נפשית חמורה אצל הנאשם, אשר סובל מדיכאון פסיכוטי.

50. יום האירוע נשוא כתב האישום: הנאשם העיד כי בבוקר לקח טריפ LSD וגם אקסטזי, ובנוסף, עישן חשיש ושתה ויסקי. דברים דומים אמר במשטרה. הוא תיאר את התנהלותו ביום זה, לקח רכב מאחיו וביקש לנסוע לקנות סמים. הנאשם שולל כי הכין דבר מה לקראת רצח מתוכנן, והנשק שנשא עמו היה בשל סכנה שהרגיש לחייו. במפגש עם המנוח הוא הרגיש שהמנוח התכוון לרצוח אותו וכאקט של הגנה עצמית שלף נשק וירה בו. העד פאדי גאנם, קצין הסיור שהגיע למקום 20 דקות לאחר האירוע, לא ראה סכין במקום, ויתכן שהיא הועלמה מהמקום עד שהגיעה המשטרה, כי מעדותו עולה שהזירה לא נשמרה באופן סטרילי. איוב סלהב, שעדותו הוגשה בהסכמה, זכר כי לפני המנוח הינה סכין צהובה, וכי הוא חזר לאחר מכן לזירה, לא ראה את הסכין אך ראה קליע על הקרקע, הרימו ושם אותו בכיסו. העד תאמר שנען אמר שאיוב סלהב אמר לו שהיתה סכין כמתואר. העד בילאל עבאסי העיד כי כאשר נורו היריות הראשונות הורה היה בתוך הרכב שלו, ולמעשה, הירי היה מחלון הרכב של הנאשם. היריות פגעו במכסה המנוע של המנוח. המנוח ירד ראשון מהרכב שלו ובזמן הזה הוא לא היה פצוע. העד עבדאללה עבאסי העיד כי המנוח היה בתוך הרכב בזמן שנורה הכדור הראשון, הוא התחבא בשלב הראשון מאחורי הרכב ואז רץ למעלה. ד"ר גיפס שביצעה נתיחה שלאחר המוות במנוח כתבה כי המנוח היה גבר עצום מימדים, 1.94 ס"מ ומשל 145 ק"ג. ההגנה הפנתה גם לעדויות בורהן מאלוס, סעיד עבאסי, הישאם סרחאן ומרים קרעין, וטוענת כי יש להסתמך על עדויות הראיה של העדים מהזירה עצמה בזירות רבה, וניתן לקבוע את הממצאים הבאים הנוגעים לאירוע: הנאשם לא תכנן להגיע ולפגוש במנוח, הוא לא הצטייד באמצעים מיוחדים, לא היתה לו כל מחשבה על כך שיפגוש במנוח או להרע לו באופן כלשהו. הנאשם מצא עצמו בנתיב כביש צר מול המנוח, תוך שלא היתה לו אפשרות לסוב אחורה או לנסוע קדימה. לנאשם לא היה נתיב הימלטות כל עוד המנוח עומד מולו עם רכבו. המנוח ירד מרכבו חמוש בסכין צהובה, שנמצאה 70 ס"מ ממנו לאחר האירוע. המנוח היה אדם עצום ממדים ולעומתו הנאשם שהינו בחור צעיר, צנום ונמוך. הנאשם לא פתח בירי כאשר המנוח היה ברכבו ולפיכך, נמצא רק קליע אחד במכסה המנוע, הנאשם ירה אל עבר המנוח אך לא כיוון לראשו או לפלג גופו העליון. מרבית הקליעים פגעו בפלג גופו התחתון כיוון שלא היתה לו כוונה להמית.

51. הליך החקירה - מחדלי חקירה ופגמים: הנאשם הודה בחקירותיו המאוחרות במשטרה בירי במנוח ואף ביצע שחזור. הוא חזר בבית המשפט על הודאתו. יחד עם זאת, בחקירות ישנם מספר פרטים לא נכונים, אשר אין לתת

להם כל משקל. זאת, בשל פגמים וכשלים מהותיים שנפלו בחקירה, שפגעו בזכותו של הנאשם להליך הוגן, ולפיכך, אין לגזור מסקנות שליליות לחובת הנאשם מאותן חקירות ואף לתת משקל נמוך ביותר לסתירות עליהן הצביעה המאשימה בסיכומיה. יובל עזרא אמר כי הנאשם התנהג בצורה מוזרה כשהובא לתחנה וטען כי הוא שומע קולות. החוקר מרעי צמצם את בחירתו של הנאשם לסנגור מטעם הסנ"צ. החוקר וואפי ביסאן לא הקריא לנאשם את זכויותיו ועודד אותו להודות ברצח. מוראד תשאל את הנאשם וגבה את ההודאה הראשונה שלו, באופן בו הנאשם לא הודע בדבר זכויותיו. יובל עזרא אישר כי בתשאל מעין זה יש להזהיר את החשוד. ההגנה טוענת כי מדובר בפגם חמור מאוד היורד לשורשו של ענין. מעדותו של מרעי, עולה כי התשאל הזה של הנאשם ע"י מוראד, היה תרגיל חקירה מתוכנן, ולפיכך, טוענת ההגנה כי יש לייחס חומרה לכך. לאחר תרגיל החקירה, התשאל הפסול עם מוראד, מודה הנאשם. לדבר זה יש משמעות. ברור שלאחר תרגיל חקירה פסול שהביא להודאה ראשונית, הנאשם יודה גם אם לאחר מכן יינתנו לו זכויותיו והוא יתייעץ עם עו"ד. אולם יש להתחשב בהכרעת הדין בתשאל פסול זה גם לענין סתירות נטענות של הנאשם בין חקירותיו במשטרה לעדותו בבית המשפט. לגבי השחזור, נטען כי לפני שנערך, הנאשם לא הוזהר בדבר זכויותיו ולא ניתנה לו זכות להיוועץ עם עו"ד. מדובר במחדל חקירה חמור ביותר, שהוכר בפסיקת בית המשפט העליון ככזה שהביא לפסילת שחזור בתיק רצח.

52. צוות החקירה פגע בזכויותיו של הנאשם, בכך שהגביל את זכות ההיוועצות שלו עם סנגור, לא נתן לו להיוועץ עם עו"ד לפני השחזור, מסר ייעוץ משפטי פסול בחקירות ובתרגילים, ביצע תשאולים פסולים, שאינם חקירות, כך שאין חובה, לשיטת הצח"מ, לעמוד על זכויותיו של הנחקר; לא ביצע בדיקות חיוניות, כגון בדיקה טוקסיקולוגית לאיתור שרידי סם או בדיקה אקטיבית של טענות הנאשם לגבי קנטור והתעללות מצד משפחת חג'אג'. ההגנה לא טענה לאורך כל הדרך כי יש לפסול את ההודאות, וכך גם במעמד הסיכומים, אך היא טוענת כי בעקבות הכשלים והפגמים החמורים בזכותו של הנאשם לחקירה הוגנת ולהליך הוגן, יש לתת משקל נמוך מאוד לנאמר בחקירות, אין לגזור מהם ממצאים שליליים לחובת הנאשם, בהקשר של סתירות מול עדותו בביהמ"ש, ואין לייחס משקל שלילי לאמירות כבושות לכאורה.

53. **הגנה עצמית:** הנאשם טוען כי עומדת לו ההגנה הקבועה בסעיף 34 לחוק העונשין, "הגנה עצמית". ששה תנאים נדרשים להקמת הגנה זו: קיומה של תקיפה שלא כדין, קיומה של סכנה מוחשית לפגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו של האדם המתגונן או של זולתו; מידיות ההגנה; שהמתגונן לא הביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה; יחס ראוי בין הנזק הצפוי מפעולת ההגנה לזה הצפוי מהתקיפה; נחיצות הפעולה, כך שלא היתה לו אפשרות להדוף את התקיפה בדרך פוגענית פחות. שתי הוראות חוק נוספות רלבנטיות לדיון זה: סעיף 34 וסעיף 34כב(ב). לאחר תיקון 39 לחוק העונשין, די לנאשם לעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, כדי שנטל ההוכחה יחזור לתביעה להסרת

הספק.

54. קיומם של התנאים להגנה עצמית: יציאתו של המנוח מרכב עם סכין צהובה בידו הנה איום ונשקפה ממנו סכנת פגיעה מידית, במיוחד לנאשם, שחוזה תקיפת ואיומים שלא כדין מצד המנוח ונוכח מימדיו הגדולים של המנוח. כמו כן, מתקיים התנאי של סכנה מוחשית וממשית שהסכין תפגע בנאשם ותסב לו נזק גופני כבד. תנאי המידיות מתקיים אף הוא, שכן הכדור הראשון נורה ע"י הנאשם, רק לאחר שהוא זיהה את הסכנה קרבה והוא חדל לירות מיד לאחר שהיא נוטרלה. גם התנאי הרביעי מתקיים, שכן הנאשם לא צפה אפשרות של מפגש עם המנוח ולא צפה כי הגעתו למקום תפתח כפי שאירע. הוא נקלע לסיטואציה בה לא יכול היה לנהוג אחרת. מתקיים גם התנאי של יחס ראוי בין הפעולה לבין הנזק הצפוי, שכן הנאשם היה צפוי לספוג נזק גופני עד כדי קיפוח חייו. תנאי הנחיצות מתייחס לנחיצות איכותית וכמותית, ומתמלא במקרה דנן. לנאשם לא היתה אפשרות לסגת מהמקום, הוא עמד מספר מטרים מהמנוח, קצב ההתרחשות היה מהיר מאוד, שתיים-שלוש שניות, האפשרות של לירות ירי אזהרה לאוויר לא היתה מעשית בנסיבות הענין. דרכי פעולה חלופיות היו כרוכות בהחמרה משמעותית של הסכנה לנאשם. לפיכך, מבקשת ההגנה לקבוע כי לנאשם עומדת הגנת הסייג בדבר הגנה עצמית, ולמצער, כי הוא חרג אך במעט ממתחם הסבירות של ההגנה העצמית.

55. אי התקיימות יסודות עבירת הרצח - הכנה, כוונה להמית, קנטור מצד המנוח: ההגנה טוענת כי המאשימה לא עמדה בנטל ההוכחה להוכחת יסודות עבירת הרצח. לא הונחה תשתית ראייתית המלמדת על הכנה לאירוע. הנאשם הסביר כי הוא היה מצויד בכלי נשק כהגנה עצמית ואין משהו מיוחד לאותו יום או כי הוא תכנן לפגוע במנוח. הנאשם סיפק גרסה בנוגע לסיבת נסיעתו לאזור האירוע. עדי הראיה לא ראו את האירוע מתחילתו, הם היו מבוהלים ועדותם לא שפכה אור על שהתרחש בו. באשר להחלטה להמית, נטען כי השימוש בנשק חם לכשעצמו אינו מעיד על כוונה להמית, מהדו"ח הפתולוגי עלה כי אף קליע לא חדר לראש או לצוואר ומרבית הקליעים נורו לפלג הגוף התחתון של המנוח. המנוח היה חי כשנלקח לבית החולים. דבריו של הנאשם לאחר הירי לאנשים שהיו במקום היו מפחד שייעשה בו לינץ' והוא ניסה להגן על עצמו באומרו כי נקם את דם אביו. באשר להיעדר קנטור, נטען כי ההחלטה להרוג לא התגבשה אצל הנאשם לפני האירוע, וכי המפגש הלא צפוי והקללות של המנוח כלפי הנאשם, כאשר הוא מצויד בסכין ועומד בנתיב צר, היווה כוח עצמאי, מעין טריגר, ששולל לחלוטין את יסוד היעדר הקנטור ומצביע על כך שהיה קנטור מצד המנוח כלפי הנאשם. מדובר בקנטור מתמשך, החל ברצח אבי הנאשם, נמשך בכל מפגש בין המנוח למשפחת הנאשם והסתיים בקללות לעבר הנאשם ביום האירוע. לפיכך, עותרת ההגנה לקבוע כי לא הוכח היסוד בדבר היעדר קנטור וכי יש לזכות את הנאשם מעבירת הרצח, ולהרשיעו, לכל היותר, בעבירת הריגה.

56. הגנת השכרות: ההגנה טוענת כי הנאשם היה במצב של שכרות מלאה, או, למצער, שכרות חלקית, וכי מידת השכרות הגיעה לדרגה שסותרת את חזקת הכוונה. בעבירות של כוונה מיוחדת, שאינן דורשות יסוד נפשי של אדישות או מחשבה פלילית רגילה, ככל שיוכיח נאשם כי עומדת לו הגנת השכרות, לא ניתן להרשיעו בעבירה של רצח, אלא לכל היותר בעבירה של הריגה. במקרה דנן, קיים לכל הפחות ספק סביר כי בזמן האירוע הנאשם היה תחת השפעת סמים במצב הסותר את חזקת הכוונה. קיים קשר סיבתי בין שכרותו של הנאשם לבין אי יכולתו לגבש את הכוונה. הנאשם העיד במשטרה ובבית המשפט כי היה תחת השפעת סמים ואלכוהול. החוקר תאמר אמר כי הנאשם אמר לחוקרים שיש לו הזיות, שהוא שומע את קול אביו והדברים תועדו במזכר. מוחמד קרעין, אחיו של הנאשם, אמר כי הנאשם אמר לו כי הודה ברצח המנוח ושחזר כשלא היה מפוקס והיה על סמים. תימור או גאנב חקר את הנאשם מיד לאחר האירוע ותיעד כי הנאשם התנהג מוזר (ת/10). לא ברור מדוע היה תימור צריך לרשום מזכר כזה חמישה ימים לאחר האירוע, אלא אם התבקש על ידי מאן דהוא לרשום אותו. ראוי היה כי לאור טענות הנאשם בנוגע למצבו המנטלי בעת האירוע כי תיערך לו בדיקה טוקסיקולוגית לאיתור שרידי סם בגופו. המאשימה מנתה ששה תנאים לקיומה של הגנת השכרות. ההגנה טוענת כי התנאים אינם צריכים להיות מצטברים, אלא מדובר בתנאים אשר יכולים ללמד על ענין השכרות, מלאה או חלקית. לפחות לגבי חלק מהתנאים הללו לא ניתן היה להסיק שהנאשם לא היה במצב של שכרות או שכרות חלקית בעת ביצוע המעשה. האינדיקציה היחידה לגבי מצבו של הנאשם ביום האירוע מגיעה ממזכר שנרשם מספר ימים אחריו ע"י שוטר שאינו עד אובייקטיבי ולא נערכה, כאמור, כל בדיקה מצד היחידה החוקרת. הנאשם לא ביצע כל פעולה מורכבת לפני או אחרי האירוע. הצהרות שהשמיע הנאשם בסמוך לאירוע אינן מלמדות על כוונה ובאו למלט עצמו מהסיטואציה בה היה נתון. לפיכך, יש לקבוע כי הנאשם היה במצב של שכרות מלאה או חלקית ולא ניתן להרשיעו ברצח.

57. ענישה מופחתת: עניינו של הנאשם נכנס לגדרי החריגים הקבועים בסעיף 300א לחוק העונשין. הליקויים הנפשיים של הנאשם, שנגרמו מהדיכאון הפסיכואינדיקציה שלו, מובילים לקביעה בסבירות גבוהה כי מצבו של הנאשם בעת ביצוע המעשה היה דומה למצבו בעת הבדיקה ע"י פרופ' לוי, ולפיכך, הנאשם סבל מהפרעה נפשית חמורה (גם אם נקבע כי הוא כשיר לעמוד לדין), אשר הגבילה את יכולתו במידה ניכרת להבין את אשר הוא עושה ואת הפסול שבמעשיו או להימנע מעשיית המעשה. הפסיקה של בית המשפט העליון בשנים האחרונות קוראת להגמשת המבחנים הנדרשים לתחולת ההגנה ומכירה בפוסט טראומה כמצע אפשרי לטענת אי שפיות הדעת לפי סעיף 34ח לחוק העונשין או כבסיס לתחולתו של סעיף 300א(א) לחוק העונשין. שינויים אלה מצטרפים לשינויים שחלו בשנים האחרונות במבחנים לתחולתה של טענת אי שפיות הדעת, שהתבטאו במעבר מהמבחן הקטגורי למבחן הפונקציונלי, כאשר האחרון בוחן בעיקר את הסימפטומים של החולה ואת עוצמתם. לפיכך, ההגנה טוענת כי יש להכיר בנסיבות התיק דנן ככאלה שמקימים את ההגנה הקבועה בסעיף. לחלופין, לקבוע כי מתקיים סעיף 300א(ב) המדבר על חריגה מועטת ממתחם

הסבירות לצורך התקיימות הסייג בדבר הגנה עצמית. עניינו של הנאשם חרג במידה מועטת בלבד ממתחם הסבירות ולפיכך זכאי הוא ליהנות מענישה מופחתת. לחילופי חלופין, טוענת ההגנה כי עניינו של הנאשם נכנס לגדרי סעיף 300א(ג) לחוק, העוסק בהתעללות חמורה ומתמשכת. מנקודת מבטו הסובייקטיבית של הנאשם, המנוח הוא זה שגרם למות אביו. המנוח ומשפחתו לא קיימו את "העטווא" ונשארו לחיות בקרבת מקום למגורי הנאשם. המנוח ביצע מספר פרובוקציות אלימות כלפי הנאשם ואף כלפי בני משפחתו. ניתן לראות התנהלות זו של המנוח כהתעללות חמורה ומתמשכת בנאשם ובבני משפחתו, ולפיכך, זכאי הנאשם ליהנות מסייג זה.

58. הרפורמה בעבירות ההמתה: תיקון מס' 137 לחוק העונשין יכנס לתוקפו ביום 10.7.19. לפי סעיף 25(ב) לתיקון לחוק, על עבירה שבוצעה לפני יום התחולה וטרם ניתן לגביה פסק דין חלוט, תחול הוראת ס' 5(א) לחוק העונשין, לפיה, יחול על הענין החיקוק המקל עם העושה. עבירה של המתה בנסיבות אחריות מופחתת, לפי סעיף 301ב, כוללת מקרים מסוימים, בהם, חרף התקיימותו של יסוד נפשי של כוונה או אדישות כלפי התוצאה הקטלנית, אשמתו של העושה חמורה פחות ולפיכך הוא לא יאשם ברצח אלא בעבירה פחותה בחומרתה הן במישור האחריות והן במישור העונש. רוב המקרים המנויים בעבירה זו באים היום בגדר סעיף 300א לחוק העונשין, שעניינו ענישה מופחתת בגין רצח, אך לאחר התיקון יכללו בעבירה נפרדת של אחריות מופחתת.

59. הנסיבות של העבירה החדשה, אשר בצידה נקבע עונש מרבי של 20 שנות מאסר (או 15 שנות מאסר בנסיבה הראשונה): המעשה נעשה כשהנאשם היה נתון במצב של מצוקה נפשית קשה עקב התעללות חמורה ומתמשכת בו או בן משפחתו, בידי מי שהנאשם גרם למותו; המעשה בוצע בתכוף לאחר התגרות כלפי הנאשם ובתגובה לה ובלבד שבעקבות ההתגרות הנאשם התקשה במידה ניכרת לשלוט בעצמו וכי יש בקושי זה כדי למתן את אשמתו של הנאשם בשים לב למכלול נסיבות הענין; המעשה נעשה במצב שבו בשל הפרעה נפשית חמורה או ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולת הנאשם במידה ניכרת אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו או להימנע מהמעשה; המעשה חרג במידה מועטה מתחולת סייג לאחריות לפי סעיפים 34, 34א או 34 יב, ויש בנסיבות הענין כדי למתן את אשמתו. ההגנה טוענת כי גם אם יידחו הטענות לענין ענישה מופחתת, כאמור לעיל, יש להחיל את הרפורמה בחוק על התיק דנן. מדובר במבחנים גמישים ומקלים יותר מאלו שנקבעו בפסיקה לענין ענישה מופחתת בעבירת הרצח בכוונת מכוון. במקרה דנן, יש להחיל ענישה מופחתת בעניינו של הנאשם, אשר עונה לכל אחד מהתנאים, הן לענין המצוקה הנפשית הקשה, הן לענין ההתגרות מצד המנוח, הן לענין ההפרעה הנפשית הקשה והן לענין החריגה המועטת מתנאי ההגנה העצמית. לעמדת ההגנה, לא יהיה הוגן להרשיע את הנאשם בעבירה של רצח. מדובר בתיק הריגה עם נסיבות מיוחדות, הכוללות את טענות ההגנה העצמית, השכרות והמצב הנפשי - לא

יהיה צודק להרשיעו ברצח. לפיכך, יש להורות על זיכוי של הנאשם או לקבוע כי מתקיים הסעיף בדבר ענישה מופחתת בנוסחו הישן, או בנוסחו החדש.

דין ומסקנות

60. כפי שפורט לעיל ויפורט בהמשך, הנאשם לא אחז בגרסה סדורה, עקבית וברורה, אלא החל בהכחשה, עבר להודאה תוך שינוי פרטים מסוימים, חשובים (בעיקר באשר להתנהלות המנוח), לרבות שתיקות. לכך תבוא התייחסות בהמשך. לצד זאת, קיימות **עדויות עדי ראיה**, שכן האירוע התבצע על אם הדרך, בצהרי יום. העדים בילאל עבאסי ועבד אללה עבאסי מתארים את התמונה לפיה כלי הרכב בו נהג הנאשם וכלי הרכב בו נהג המנוח נסעו האחד מול השני ונעמדו. שניהם העידו כי הנאשם ירה עוד בשלב בו המנוח היה במכוניתו: "**הנהג מהמאזדה ירה על האוטו והנהג של הבורה היה בפנים...**" (עבד אללה) ובילאל פירט כי הנאשם החל לירות כאשר הנהג האחר (המנוח) ובתו היו בתוך המכונית. בילאל אף תיאר כיצד המנוח יצא ממכוניתו ונמלט, להבדיל מגרסת הנאשם לפיה המנוח יצא אליו עם חפץ, כשהוא מקלל ומבקש לפגוע בו. דו"ח מז"פ, ת/32, מצביע על פגיעת ירי במכסה המנוע של הרכב בו נהג המנוח. גם עבדאללה עבאסי מתאר כי לאחר תחילת הירי, המנוח יצא ממכוניתו והחל להימלט. שניהם שללו את הטענה לפיה למנוח היה חפץ בידו או כי קילל את הנאשם. עדים אלה תיארו, בנוסף, כי הנאשם דלק בעקבות המנוח תוך שהוא יורה לעברו. בילאל אף העיד שהמנוח ניסה למצוא מסתור בין מערביל בטון לבין משאית הסמוכה לקיר וגם שם הנאשם ירה בו והכשיל כוונת המנוח להימלט דרך הקיר (גדר). מתיאורי עדים אלה והממצאים בשטח (מקום עצירת המכוניות ונתיב הבריחה), עולה כי הנאשם רדף לאחר המנוח מרחק גדול יחסית, **עשרות מטרים**, סעיד עבאסי העיד, בהקשר זה, כי ראה אדם בורח ממכוניתו ואחר רודף אחריו ויורה בו. גם עד זה מתאר כי המנוח נמלט מרכבו בתחילת הירי (חטיב שווקאת וסעיד חטיב מתארים בהודעותיהם שהוגשו בהסכמה - ת/42, ת/43, כיצד פינו את המנוח, עדיין חי, לבית החולים). לכל אלה מצטרפת העובדה, שאינה שנויה במחלוקת, לפיה הנאשם ירה בתחילה מתת המקלע ולאחר שאזלו הקליעים ירה מאקדחו. בסה"כ 15 - 20 קליעים. וכן, כל העדים שהיו בזירה (בילאל, הישם סרחאן, סעיד עבאסי, בורהאן מהלום ועבדאללה) העידו כי לאחר תום הירי הנאשם אמר כי נקם את מות אביו. וכן, מהדו"ח הפתולוגי ת/51 שאוזכר לעיל עולה כי מרבית הקליעים פגעו בגב ובחלק האחורי בגוף המנוח (ר' הפירוט שבא לעיל לענין מיקום פצעי כניסה).

61. ראיות אובייקטיביות אלו, מפי עדים שאינם נוגעים בדבר, מוליכות למסקנות הבאות: הנאשם החל בירי אל עבר המנוח בעוד המנוח ישוב במכוניתו בטרם יצא המנוח ממכוניתו ועשה כל פעולה או מעשה נגדו. המנוח יצא ממכוניתו

לאחר תחילת הירי וביקש להימלט מהזירה, ושלא כטענת הנאשם, הוא לא ביקש להתעמת אתו, לפגוע בו ואף לא קילל אותו. הנאשם דלק בעקבות המנוח אף שזה לא סיכן אותו, המשיך לירות לעברו, אף שהמנוח ניסה למצוא מחסה בין המשאית למערבל בטון. הנאשם המשיך לירות לעברו של המנוח לאחר שהתרחקו עשרות מטרים ממכוניותיהם, הנאשם כילה את כל הקליעים משני כלי הנשק, מהלך המעיד על "דבקות במטרה". בנוסף, הנאשם יכול היה, כפי שעשה לבסוף בפועל, לעזוב את המקום עם מכוניתו, דהיינו, אם כטענתו היה חש מאוים או מפוחד עקב אירועי העבר, יכול היה, **עוד בטרם הירי**, לעזוב את הזירה ללא מגע עם המנוח. על כן, אין חשיבות לשאלה האם המנוח אכן איים על הנאשם בעבר במספר אירועים וביקש לפגוע בו או באחותו, אם לאו. לאירוע הנדון הגיע הנאשם מצויד בשני כלי נשק. בהתאם לראיות אובייקטיביות, המנוח לא היווה כל סכנה לנאשם, גם אם היה מדובר במפגש תמים ולא מתוכנן מצד הנאשם. מכל מקום, הנאשם לא ניסה לבדוק כלל את הצפוי להתרחש אלא ירה במנוח עוד בטרם יצאו שניהם מהמכוניות, ובעיקר, הנאשם המשיך לרדוף בעקבות המנוח ולירות לעברו תוך שפגע בו עד גמר התחמושת (כאמור, קליעים רבים). כל זאת, וכן, אין מקום לקבל את תמונת גרסאותיו המשתנות של הנאשם. בחינת גרסאות הנאשם, פרט להכחשותיו בחקירותיו הראשונות, מעלה כי הנאשם, אולי בהפנימו את חומרת מצבו והשלכותיה, ביקש להוסיף או לשנות פרטים על מנת לשפר את מצבו.

62. הנאשם, כאמור, בחקירותיו הראשונות הכחיש כל מעורבות באירוע. לאחר מכן, עדיין בחקירותיו במשטרה (ת/5), טען כי המנוח קילל אותו לאחר שפתח את חלון מכוניתו שאז הנאשם יצא אליו, ירה בו והמנוח ברח. בשחזור (ת/15), הנאשם מפרט כי ירה במנוח, שהחל לברוח מאחורי מכונית פורד, והנאשם ירה בו מהצד השני בשני כלי הנשק. בחקירה נוספת (ת/19), אומר הנאשם כי המנוח קילל אותו ורצה להוציא משהו, הנאשם יצא מהרכב והמנוח, שביקש להימלט, נורה. בעדותו בבית משפט מסר הנאשם, לראשונה, שהמנוח רץ לעברו (עמ' 256). הנאשם לא מסר גרסה סדורה לחפץ שהמנוח החזיק זאת לאחר שטען זאת לראשונה לאחר גרסאות קודמות: סכין, נשק, סכין או לא זוכר מה היה למנוח ביד (ת/53) (בבית משפט טען שלמנוח היה סכין או נשק ביד ואלה הועלמו על ידי קרובי משפחתו - (עמ' 300 לפרו'). וכן, רק בעדותו בבית משפט (עמ' 256) אומר הנאשם, לראשונה, כי לאחר תחילת הירי, המנוח ברח אך לאחר מכן חזר לכיוונו (וראה לענין זה עמ' 301, 305 ו- 306 לפרו'). גם לגבי נשיאת הנשק נמסרו גרסאות משתנות: גרסה אחת הנה בדבר נשיאת הנשק **לאחר** הסידורים שערך בבוקר יום האירוע (עמ' 255), **והאחרת לפני** (עמ' 293). גם לגבי מועד מציאת כלי הנשק באו גרסאות משתנות (ת/5 - 5 חודשים לפני האירוע, ת/15 - חודשיים), גם תרגיל החקירה בין הנאשם לאמו מעיד על הלך נפשי אצל הנאשם: הנאשם נראה מדבר "**ללא מילים**" עם אמו, לוחש באוזנה, מהנהן לחיוב לשאלה אם ירה במנוח ולאחר שהחוקר נכנס ושואל את הנאשם אם הוא שומע אותו, הנאשם מהנהן לכך שאכן הוא שומע אותו, זה בניגוד למצג הדברים לפיהם חדל מלתקשר.

63. הצטרפותם של כלל נתונים אלה, מוליך לכך שאין לקבל גרסת הנאשם להגנה עצמית, ויוזכר, בהקשר זה, כי רק בשעת עדותו בבית המשפט טען הנאשם, לראשונה, כי המנוח חזר לכיוונו לאחר הירי, שעה שעד לאותו שלב, אף שנחקר רבות, לא טען זאת אלא אמר שהמנוח נמלט, וזאת גם בניגוד לגרסאות האובייקטיביות של עדי הראייה כפי שפורט לעיל. הנאשם לא עמד בתנאי סעיף 34' לחוק העונשין הדן בסוגיית ההגנה העצמית. ההגנה עומדת בהתקיים מספר תנאים: **התקיפה שנהדפה הנה שלא כדין**. בענייננו, המנוח טרם הספיק לצאת מהמכונית כאשר הנאשם פתח בירי, וכשיצא - נמלט. **סכנה מוחשית לפגיעה בחיים, בחירות בגוף או ברכוש** מכיוון המנוח. על פי מה שנקבע כמפורט לעיל - לא נשקפה סכנה כזו. לא התקיימה דרישת **המידיות**, שכן הירי לא בוצע על מנת **להדוף תקיפה** שכן זו לא באה עובר לירי (וגם לא לאחריו). הנאשם **הביא בהתנהגותו הפסולה** את עצם קיום האירוע - בכך שירה בתחילה ולאור הנסיבות כמתואר. לא התקיימו יסודות **הפרופורציה והנחיצות**, שכן, בכל מקרה, מיד לאחר תחילת הירי ובטרם התקרב המנוח אל הנאשם, הנאשם החל בירי והמנוח נמלט מהמקום בלא שביצע כל פעולה, כאשר כבר יכול היה הנאשם לחדול. יוער כי הטענה לפיה המנוח יצא מהמכונית עם סכין צהובה אינה מתיישבת עם עדויותיהם של בילאל ועבדאללה כמפורט לעיל.

עבירת הרצח

64. עבירת הרצח בכוונה תחילה מעוגנת בהוראת סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, הקובעת כדלקמן:

"העושה אחת מאלה יאשם ברצח ודינו - מאסר עולם ועונש זה בלבד:

(1) ... ;

(2) גורם בכוונה תחילה למותו של אדם;

[...] "

עבירת הרצח הנה עבירה תוצאתית, והיסוד העובדתי הנדרש הוא כל מעשה או מחדל הגורם למוות. בענין זה יש להוכיח קיומו של קשר סיבתי בין ההתנהגות לבין המוות.

באשר ליסוד הנפשי הנדרש בעבירת הרצח בכוונה תחילה, קובעת הוראת סעיף 301 לחוק העונשין, כדלקמן:

"(א) לעניין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט

להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו.

(ב) לעניין ההחלטה וההכנה להמית, אין נפקא מינה אם החליט להמית את האדם או את מישהו, מסוים או בלתי מסוים, מבני משפחתו או מבני גזעו.

(ג) כדי להוכיח כוונה תחילה אין צורך להראות שהנאשם היה שרוי בהלך נפש מסוים במשך זמן פלוני או תוך תקופה פלונית שלפני ביצוע העבירה או שהמכשיר שבו בוצעה הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה."

קיומו של היסוד הנפשי של "כוונה תחילה" בעבירת הרצח דורש הוכחת שלושה יסודות מצטברים: החלטה להמית: הכנה; והיעדר קנטור.

65. **יסוד ההחלטה להמית** עניינו בשאיפה לגרום לתוצאה הקטלנית, להבדיל מצפיית אפשרות התרחשותה בלבד. ההחלטה להמית מבטאת כוונת קטילה ממשית והיא עשויה להתגבש לפני ביצוע המעשה או כהרף עין ובצמוד לו. לענין זה אין די בידיעה ברמה גבוהה של הסתברות לתוצאה הממיתה, אלא נדרש חפץ בהתממשותה. יחד עם זאת, ניתן להניח חזות מראש של תוצאה קטלנית ודאית ממעשה או מחדל מסוימים, תוך שימוש בחזקות עובדתיות שונות, כדוגמת חזקת הכוונה, שמשמעה כי אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הצומחות ממעשיו. על כן, שימוש בכלי קטלני, פגיעה באזורים חיוניים, מספר הפגיעות או אופי קטלני של תקיפה, מלמדים מעצם טיבם וטבעם על כוונת הקטילה. (ר': ע"פ 8564/07 גונצ'ר נ' מדינת ישראל (2011); י' קדמי **על הדין בפלילים - חוק העונשין** (חלק שלישי, תשס"ו-2006), 1123). כך גם התנהגות שלאחר מעשה, כדוגמת הפקרת הקורבן למוות בנסיבות שבהן ניתן להגיש לו עזרה, עשויה להצביע על ההחלטה להמית (ר': ע"פ 852/85 פונט נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(2) 551).

ניתן להסיק על קיומה של החלטה להמית בשים לב לנסיבות השונות האופפות את ביצוע העבירה (ר': ע"פ 2960/14 איציק חזן נ' מדינת ישראל (2017)). ראיות נסיבתיות להוכחת יסוד ההחלטה להמית נעוצות בעיקרן בהתנהגות הנאשם לפני מעשה ההמתה, בעת ביצועו או לאחריו. יחד עם זאת, הדגש הוא על התנהגות הנאשם בשעה המעשה ובחינת מידתו, אופיו וטיבו של הסיכון שיצר הנאשם לחייו של הקורבן (ר': י' קדמי, **שם**, בעמ' 1111-1112; ע"פ 7392/06 אבו סאלח נ' מדינת ישראל (2010)). בנוסף, קיומו של מניע לביצוע ההמתה עשוי להיחשב כראיה נסיבתית להוכחת ההחלטה להמית (ר': ע"פ 8867/10 גזאל נ' מדינת ישראל (2016)).

קיימת זיקה מקשרת בין יסוד ההחלטה להמית לבין יסוד ההכנה, שהרי שלב ההכנה עשוי להיות שלוב עם ההחלטה להמית. לפיכך, ניתן ללמוד על האחד מהשני (ר': ע"פ 299/81 **טטרטאשווילי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לו(1) 148).

66. **יסוד ההכנה** - על אף שיסוד זה נמנה בין מרכיביה של הכוונה תחילה, כלומר הלך הנפש, יסוד זה פורש בפסיקה כיסוד פיזי מובהק שעניינו מעשה הכנה לביצוע ההמתה, כגון הכנת הכלי המשמש לביצוע הרצח או הפעלת כוח גופני בעוצמה שגרמה למוות. ההכנה הפיזית מלמדת על כך שכוונת הקטילה איננה ספונטנית, שהנאשם שקל את התנהגותו ויכול היה לחזור בו מכוונתו (ר': ע"פ 6167/99 **בן שלוש נ' מדינת ישראל**, פ"ד נז(6) 594; י' קדמי, **שם**, בעמ' 1163). יחד עם זאת, אין צורך במשך זמן ארוך להכנה. ההכנה הפיזית יכולה להתקיים לפני ביצוע מעשה ההמתה, בצמוד לו, או אף במסגרתו, תוך כדי ביצוע מעשה ההמתה עצמו (ר': ע"פ 396/69 **נעים בנו נ' מדינת ישראל**, פ"ד כד(1) 571). כאשר מדובר בשימוש במכשיר, אפשר שהמכשיר יהיה ברשותו של התוקף מלכתחילה, ישיגו במקום או אף יוציאו מרשות הקורבן.

67. **יסוד העדר הקנטור** - תכליתו של יסוד זה, יחד עם יסוד ההכנה, לאפיין את ההחלטה להמית כהחלטה מחושבת. "ההכנה" מלמדת על כך שההחלטה להמית לא התגבשה בן רגע, ואילו "העדר התגרות מידית" מלמדת על כך שההחלטה להמית לא התגבשה על רקע של סערת הרוח ואבדן שליטה (ר': י' קדמי, **שם**, בעמ' 1133). הקנטור הינו מעשה התגרות שקדם למעשה ההמתה, שמשמעותו התנהגות מרגיזה ופרובוקטיבית מצד הקורבן או מצד אדם שלישי, אשר שללה מהנאשם מניה וביה את כוח השליטה העצמית. בחינת העדר הקנטור נעשית בשני מבחנים מצטברים: אובייקטיבי וסובייקטיבי.

המבחן הסובייקטיבי משמעו כי על בית המשפט להשתכנע שהנאשם פעל בעת האירוע כתוצאה מההתגרות. כלומר, שההתנהגות המקנטרת השפיעה בפועל על הנאשם עד כדי איבוד שליטתו העצמית, כך שביצע את המעשה הקטלני מבלי לחשוב על תוצאות מעשהו (ר': נעים בנו, **שם**; י' קדמי, **שם**, בעמ' 1138). בהקשר זה יש חשיבות למשך הזמן שחלף בין ההתגרות לבין הפעולה הממיתת, שעשויה להעיד כי היתה לנאשם שהות להשיב לעצמו את ישוב דעתו.

המבחן האובייקטיבי הוא מבחן חיצוני, לפיו על בית המשפט להשתכנע שאותה התגרות עשויה לגרום לאדם הסביר לאבד את השליטה העצמית ולהגיב בדרך בה הגיב הנאשם, בהנחה שבשעת המעשה היה נתון במצבו (ר': ע"פ

3239/14 נור אלאדין חמאסה נ' מדינת ישראל (2016)). בהקשר זה נדרש בית המשפט לבחון את סבירות התגובה ביחס לחומרתה של ההתגרות. כמו כן, מוטל עליו לבדוק אם מדובר בתגובה להתגרות או במסע נקמה כנגד המתגרה (ר': י' קדמי, שם, בעמ' 1139).

68. יישום הכללים כפי שאלה נקבעו ופורטו לעיל מוליכים למסקנה כי התקיימו יסודות עבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין. כאמור, הנאשם הכין עצמו באמצעות כלי הנשק אותם נשא ובהם עשה שימוש, מעת נפגשו השניים. לכל הפחות מאותו שלב, החליט הנאשם לגרום למות המנוח והחלטה זו באה לידי ביטוי בירי שהחל בעוד המנוח ישוב במכוניתו ולאחר שהחל להימלט בירי המתמשך ובירי תוך כדי מרדף, עד קץ התחמושת וההכרזה לפיה נקם את מות אביו. לשאלת העדר הקנטור יש לומר כי לא התמלאו התנאים האובייקטיבי והסובייקטיבי הנדרשים. מדובר, לפי גרסת הנאשם, במפגש מקרי. המנוח החל להימלט לאחר שהנאשם פתח בירי תוך שהמנוח, כאמור, לא הספיק לומר או לבצע דבר מה. לא נעשתה כל פעולה מצד המנוח שהיה בה להביא לאובדן שליטה מצד הנאשם ובוודאי שהאדם הסביר לא היה פועל כך. נקמת דם אין בה לבסס קנטור גם לא על רקע תרבותי. המפגשים הבודדים והרחוקים יחסית של המנוח והנאשם בעבר, כגרסת הנאשם, אין בהם לבסס ירי ממכונית הנאשם כלפי המנוח בלא שהמנוח החל בביצוע כל צעד שהוא, ובוודאי לא מקום שהנאשם היה מצויד בשני כלי משחית. ובכל מקרה, אין באותם מפגשים משום ביסוס דרישת המידיות, כמו גם אירוע רצח אביו של הנאשם. בהקשר זה - אין בהתנהגות הנטענת של המנוח כלפי אחות הנאשם (היריקה) להוות משום קנטור. התנהגויות אלה של המנוח, ככל שהיו, אין בהן להוות משום אירוע עצמאי תכוף לאירוע המבטא זרז. בנוסף, ובכל מקרה, אין לראות בירי, בהיקפו כפי שהיה, משום יחס סביר לסיטואציה לגביה ניתן היה לטעון לקנטור.

69. הנאשם טען בסיכומיו (סעיף 140 ואילך) כי עומדת לו הגנת שכרות, מלאה או חלקית וכי מידתה הגיעה לדרגה הסותרת את חזקת הכוונה (סעיף 34ט' לחוק העונשין) ועל כן, לכל היותר, ניתן להרשיעו בעבירת הריגה (סעיף 143). נטען כי "הנאשם היה שיכור בעת האירוע ולפיכך לא היה ביכולתו לגבש כוונה לביצוע עבירת הרצח וכי קיים קשר סיבתי בין שכרותו לבין אי יכולתו לגבש את הכוונה" (סעיף 144), זאת לאור עדות הנאשם עוד במשטרה כי היה תחת השפעת סמים ואלכוהול. טענות הנאשם אין בהן לסתור התנהלותו בשעת האירוע המבטאת מידת שכרותו שלא הגיעה לדרגה הסותרת את חזקת הכוונה, ולא הוכח קיומו של ספק סביר לפיו בעת האירוע היה הנאשם תחת השפעת סמים ואלכוהול ברמה הסותרת את חזקת הכוונה (לעניין התנאים שנקבעו, ראה, למשל ע"פ 6331/11). באשר לעדויות האנשים שראו את הנאשם בסמוך לאירוע: הנאשם עצמו, על פי עדותו, העיד כי עובר לאירוע ידע לאן מועדות פניו. ידע לתאר את האירועים בבוקר אותו יום (שטיפת מכוניתו וחיפוש מלונה לכלב), שתה ועישן לפני שיצא

שוב, אך ידע לומר כי לקח את כלי הנשק והניחם במכונית במושב לידו, ביקש את מפתחות הרכב מאחיו, נהג מרחק לא מבוטל ללא תקלות, אמו לא העידה על דבר חריג וכך אף אחיו (בעדויותיהם במשטרה), האח אף לא ידע להסביר בעדותו בבית המשפט מדוע נתן לנאשם את המפתחות אם ראה שהנאשם היה מסומם. הנאשם ידע לתפעל שני כלי נשק באופן מדויק, כאשר, לדבריו, זו פעם ראשונה שעשה שימוש בכלי נשק אלה, ובכלל זה ובתוך כך הצליח לפגוע במנוח במקומות רבים בגופו, ידע לדלוק אחריו, לחזור למכוניתו, להודיע כי נקם את נקמת אביו - זאת על מנת להרחיק סכנה, וידע לנהוג חזרה לביתו. אף השוטר שחקר אותו באותו יום ציין, כמפורט לעיל, כי לא נדף ממנו ריח אלקהול והתנהגותו הייתה רגילה (ראה עדות השוטר שנאן עמ' 168 לפרו'). הנאשם זכר בחקירותיו פרטים רבים של האירוע דהיינו, היה בשעת האירוע במצב המאפשר לו לזכור פרטים מצב השולל שכרות. על כן, גם אם הנאשם שתה או צרך סמים או שניהם, לא היה זאת ברמה שפגעה בכושרו, ביכולתו ובהבנתו את מעשיו. הוא שלט במעשיו, הבין את משמעותם ויכול היה, אם רצה, להימנע מהם.

70. באשר לטענות הנוגעות למחדלי חקירה (סעיף 85 ואילך לסיכומי הנאשם): אין מקום לטענה לפיה בגביית ההודעה מיום 7/8/16 (ת/13), נפגעו זכויות הנאשם שעה שבחירת הנאשם צומצמה על ידי החוקר לסנגור מהסנגוריה הציבורית בלבד. לטענה זו לא בא כל בסיס, בעיקר למשמעות האפשרות שעמדה לנאשם יכולת להתייעץ עם סנגור ציבורי ולא פרטי והאם כתוצאה מכך פעל פעולה אותה לא היה מבצע. באשר לטענות בנוגע עם החוקר וואפי ביסאן באשר לחקירה מיום 8/8/16 (ת/70), ולתשאל (ת/69), נטען כי הנאשם לא הוזר עובר לתשאל בדבר זכויותיו (החוקר אמר כי יתכן שחלק זה לא הוקלט בתשאל), ונטען כי באותו חלק החוקר מעודד את הנאשם להודות (שכן מעשיו באו בתגובה לרצח אביו. סעיף 89 לסיכומים). אכן, יתכן שהיה מקום להימנע מאותן הערות צדדיות, אולם אלה לא יורדות כדי פגם שורשי בחקירה. באשר לתשאל מיום 9/8/16 (עם השוטר מוראד): לאחר תשאל זה, בו הודה הנאשם לראשונה, בהמתנה לחקירה מסודרת, באה גביית עדות מסודרת במהלכה חזר הנאשם על הודאתו באופן מפורט. הנאשם, יוזכר, חזר על הודאתו גם בחקירות נוספות. באשר לשחזור ולטענת הסנגור לפיה הנאשם לא הוזר ועל כן יש לפסול השחזור, יש לומר כי הנאשם לקח חלק פעיל בשחזור, מסר פרטים כפי שאלה באו באמרות קודמות לגביהן אין מחלוקת כי הודה כדין והיה ברצף חקירתי. העובדה שמסר את המיקום בו השליך את כלי הנשק ואלה לא נמצאו שם, אינה אומרת כי הודה בדבר שאינו אמת כמו גם אי הימצאות רימונים בגג הבית.

71. באשר לטענה בדבר ענישה מופחתת (סעיף 300א(א) לחוק העונשין) (סעיף 156 ואילך לסיכומי הנאשם), טענה זו דינה להתברר במסגרת הטענות לעונש.

72. לגבי טענת הרפורמה בעבירות המתה (סעיף 175 לסיכומי הנאשם ואילך): לענין זה מפנה הסנגור להוראות תיקון 137 לחוק העונשין (תיקון מיום 10/1/19). התיקון אמור להיכנס לתוקפו ביום 10/7/19, אולם לפי הוראת סעיף 25(ב) לתיקון, "על עבירה שבוצעה לפני יום התחילה וטרם ניתן פסק דין חלוט בעניינה יחולו הוראות סעיף 5(א) לחוק...". הוראת סעיף 5(א) לחוק קובעת כי יחול החיקוק המקל. על פי האמור בתיקון, המבטל את הוראת סעיף 300(א) לחוק, תחול ההוראה לפיה: "הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם, דינו - מאסר עולם" (הוראות סעיפים 300א' - עונש מופחת ו - 301 - הכוונה תחילה - יבוטלו). סעיף 301א' החדש קובע בס"ק (א): "הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם באחת מהנסיבות המפורטות להלן, דינו - מאסר עולם ועונש זה בלבד", ובא פירוט לנסיבות המחמירת (11 במספר). לצד זאת, חוקקה בתיקון הוראת סעיף 301א'(ב) הקובעת: "על אף הוראות סעיף קטן (א), התקיימה נסיבה מחמירה כאמור באותו סעיף קטן, אך מצא בית המשפט, מנימוקים מיוחדים שירשמו, כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן המעשה אינו מבטא דרגת אשמה חמורה במיוחד, רשאי הוא להרשיע את הנאשם בעבירה לפי סעיף 300". בנוסף, הוראת סעיף 301ב(א) לתיקון קובעת: "על אף האמור בסעיפים 300 ו - 301א, הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם והמעשה נעשה כשהנאשם היה נתון במצב של מצוקה נפשית קשה עקב התעללות חמורה ומתמשכת בו או בבן משפחתו, בידי מי שהנאשם גרם למותו, דינו - מאסר חמש עשרה שנים. (ב) על אף האמור בסעיפים 300 ו - 301א, הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם באחת מהנסיבות המפורטות להלן, דינו - מאסר עשרים שנים:

(1) המעשה בוצע בתכוף לאחר התגרות כלפי הנאשם ובתגובה לאותה התגרות, ובלבד שמתקיימים שניים אלה: (א) בעקבות ההתגרות הנאשם התקשה במידה ניכרת לשלוט בעצמו; (ב) יש בקושי האמור בפסקת משנה (א) כדי למתן את אשמתו של הנאשם בשים לב למכלול נסיבות העניין.

(2) המעשה נעשה במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח' (א) להבין את אשר עושה או את הפסול במעשו או (ב) להימנע מעשיית המעשה);

(3) המעשה נעשה במצב שבו מעשהו של הנאשם חורג במידה מועטה מתחולת סייג לאחריות לפי סעיפים 34, 34א או 34ב. ויש בנסיבות העניין כדי למתן את אשמתו.

(ג) על אף האמור בסעיפים 300 ו - 301א, מי שגרם למותו של אדם ורואים אותו כמי שעשה את המעשה באדישות לפי סעיפים 34א(א)(1), 34ט(ב) או 34יד(ב), רישא, דינו - מאסר עשרים שנים".

לטענת הסנגור, גם אם לא חלות הוראות סעיף 300א הנוכחי, העוסק בעונש מופחת (הגבלת יכולת במידה ניכרת, הפרעה נפשית חמורה או ליקוי בכושר שכלי, להבין או להימנע מהמעשה), כי אז חלות הוראות התיקון לחוק שהן מקלות יותר וכוללות מבחנים גמישים ומקלים מהמבחנים שנקבעו בפסיקה לענישה מופחתת בעבירת רצח. נטען כי יש להחיל על הנאשם ההוראה בדבר המתה בנסיבות של אחריות מופחתת שכן הוא עונה לכל אחד מתת הסעיפים הכלולים בהוראת סעיף 301ב' החדש, הן לעניין המצוקה הנפשית הקשה, הן לעניין התגרות מצד המנוח, הן לעניין ההפרעה הנפשית הקשה והן לעניין החריגה המועטת מתנאי ההגנה העצמית (סעיף 182 לסיכומי הנאשם). כאמור, בעניינו של הנאשם לא בא בסיס לכך שהנו בעל הפרעה נפשית חמורה או שקיים לו ליקוי בכושרו השכלי שהגבילו יכולתו במידה ניכרת להבין את מה שהוא עושה או להימנע מעשיית המעשה. מהנימוקים שפורטו לעיל גם עולה כי לא מתקיימות הנסיבות של **אחריות** מופחתת המפורטות בהוראות סעיף 301 ב' לתיקון, להן טען הסנגור, לא לעניין מצוקה נפשית קשה, לא לעניין התגרות המנוח אשר, גם לפי גרסת הנאשם, הייתה ספורדית, מקרית ומועטה, לא לעניין הפרעה נפשית קשה, ולכך באה התייחסות בשאלת מצבו הנפשי של הנאשם, ולא לעניין חריגה מועטת מתנאי ההגנה העצמית. הממצאים העובדתיים, כפי שנקבעו ופורטו לעיל, שוללים קיומן של טענות אלה ותחולת נסיבות של אחריות מופחתת על פי התיקון לחוק. גם בעולם תיקון מספר 137 לחוק, מעשיו של הנאשם נמצאים במסגרת הוראת סעיף 301א(א) לתיקון: גרימת מוות בכוונה באשר המעשה נעשה לאחר תכנון או לאחר הליך ממשי של שקילה וגיבוש החלטה להמית. אין מדובר בגיבוש רצון ספונטני אצל הנאשם או בלהט רגעי או בהשפעת קינטור סובייקטיבי. אופן התנהלות הנאשם מאז פגש במנוח בנסיבות כפי שאלו פורטו לעיל, בצירוף אמירותיו לאחר מכן בדבר נקמת מות אביו, מוליכים למסקנה כי יכול היה לשקול מעשיו, תכנונם מראש וגובשה החלטה להמית את המנוח.

73. אשר על כן יש להרשיע הנאשם בעבירת רצח לפי סעיף 300א(2) ובעבירת נשיאת נשק ואחזקת נשק לפי סעיפים 144א(א) ו-ב(ב) לחוק העונשין.

רפי כרמל, שופט,
אב"ד

השופט כ' מוסק: אני מסכים.

כרמי מוסק, שופט

השופטת ש' רנר: אני מסכימה.

שירלי רנר,
שופטת

התוצאה:

לפיכך אנו מרשיעים הנאשם בעבירות רצח, לפי סעיף 300(א)(2) **לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "החוק")**, נשיאת נשק, עבירה לפי סעיף 144(ב) לחוק, והחזקת נשק - עבירה לפי סעיף 144(א) לחוק.

ניתנה היום, כ"ח אדר א' תשע"ט, 05 מרץ 2019, במעמד ב"כ המאשימה, ב"כ הנאשם והנאשם עצמו.

שירלי רנר, שופטת

כרמי מוסק, שופט

רפי כרמל, שופט
אב"ד